

**Helsingin Taitelijaseuran
kuvataidekoulun yleisen
oppimäärän mukainen
kuvataiteen opetussuunnitelma
lapsille ja nuorille 2018**

Nimi Helsingin Taitelijaseuran kuvataidekoulun yleisen oppimäärän mukainen kuvataiteen opetussuunnitelma lapsille ja nuorille 2018

Kunta Helsinki

Hyväksymispäivämäärä

SISÄLTÖ

1. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun toiminta-ajatus.	1
2. Oppilaitoksen arvot.	4
3. Oppimiskäsitys Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa.	6
4. Oppimisympäristöt ja työtavat.	8
5. Oppilaitoksen toimintakulttuuri.	10
6. Opintojen laajuus ja rakenne.	11
7. Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet.	13
8. Oppimäärän yksilöllistäminen.	15
9. Oppimisen arviointi.	16
10. Oppilaaksi ottamisen periaatteet.	18
11. Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa.	19
12. Toiminnan jatkuva kehittäminen.	20
13. Muut suunnitelmat.	21
14. Kuvataide.	22
14.1. Varhaisiän kuvataidekasvatus.	23
14.2. Kuvataiteen yhteiset opinnot.	24
14.3. Kuvataiteen teemaopinnot.	27
14.4. Aikuisten kuvataiteen opetus.	32
14.5. Työtavat kuvataiteen opetuksessa.	32
14.6. Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa.	33

1. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun toiminta-ajatus

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu järjestää kuvataiteen perusopetusta Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Tämä erillinen yleisen oppimäärän mukainen kuvataiteen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu lapsille ja nuorille. Opetus noudattaa opetushallituksen vahvistamaa *Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän kuvataiteen suuntautumisvaihtoehdon* opetussuunnitelman perusteita vuodelta 2017. Opetus on laaditun opetussuunnitelman mukaista, tavoitteellista sekä tasolta toiselle etenevää. Opetus toteutuu Kaapelitehtaalla Helsingissä. Kuvataidekoulua ylläpitää Helsingin Taiteilijaseura ry. Opetusta tarjotaan pääasiassa suomen kielellä. Kesäisin koulu tarjoaa opetusta Kaapelitehtaan lisäksi Suomenlinnassa.

Taiteen perusopetuksen yleisenä tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalan ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taidekasvatuksen juuret Helsingin Taiteilijaseurassa

Helsingin Taiteilijaseura ry. on yli 700 helsinkiläisen ammattikuvataiteilijan järjestö, joka perustettiin vuonna 1967. Kuvataidekoulun lisäksi Helsingin Taiteilijaseuran ylläpitää Helsingin Taiteilijaseuran kurssikeskusta, Galleria Katariinaa, Galleria Rantakasarmia sekä Taidelainaamo Helsingissä. Helsingin Taiteilijaseura ry:n tarkoituksena on edistää ja valvoa helsinkiläisten kuvataiteilijoiden yleisiä ja yhteisiä ammatillisia, taloudellisia ja sosiaalisia etuja sekä edistää suuren yleisön kuvataiteen tuntemusta näyttelytoiminnan, taidekasvatustoiminnan, luentojen ja tiedotuksen kautta. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus edistävät yleistä kuvataidekasvatusta ja tarjoavat työtilaisuuksia seuran jäsenille.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun toiminta-ajatus nojaa pitkään kuvataidekasvatuksen traditioon. Helsingin Taiteilijaseura ry:n ensimmäiset lapsille suunnatut kuvataidekurssit järjestettiin jo vuonna 1975 Puistolassa taiteilija Rauni Liukon johdolla. Aikuisille kuvataiteen harrastajille suunnattu kurssitoiminta alkoi kesäkurssina Suomenlinnassa 1974. Kuvataidekoulun vuosikymmenten kuluessa hioutuneessa toiminta-ajatuksessa painottuvat kaksi asiaa: taiteilijaopettajuus ja elinikäinen oppiminen. Yhtäältä yli 700 ammattitaiteilijan yhdistyksen ylläpitämä oppilaitos toimii taiteen ammattilaisten ja harrastajien kohtaamispaikkana; toisaalta koulu on lasten, nuorten ja aikuisten taideharrastajien yhteinen tila, jossa elinikäinen oppiminen toteutuu konkreettisesti.

Helsingin Taiteilijaseuran lasten ja nuorten kuvataidekoulu perustettiin virallisesti vuonna 1989. Vuonna 1992 Helsingin kaupunki hyväksyi Helsingin Taiteilijaseuran lasten ja nuorten kuvataidekoulun yhdeksi pääkaupungin taiteen perusopetusta tarjoavista oppilaitoksista.

Taiteilijaopettajat

Kuvataiteilijoiden ammattitaito yhdistettynä vankkaan pedagogiseen osaamiseen ja kokemukseen luovat Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun tarjoaman opetuksen peruskiven. Kuvataidekoulun opettajat ovat Helsingin Taiteilijaseura ry:n jäseniä. He ovat pedagogisesti koulutettuja, ammatissa toimivia kuvataiteilijoita. Pedagoginen ja kuvataiteellinen ammattitaito sulautuvat opetusmetodeissa toisiinsa. Taiteilijaopettajat ymmärtävät monipuolisesti luovaan työskentelyyn liittyviä oppimisprosesseja. Lisäksi heillä on henkilökohtainen suhde kuvataiteeseen, syvälinen visuaalisten sisältöjen ja tekniikoiden tuntemus sekä laaja tietämys taidehistoriasta, nykytaiteesta ja visuaalisten alojen koulutuskentästä

Koko elämänkaari saman katon alla

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun kanssa samoissa tiloissa Kaapelitehtaalla toimii Helsingin Taiteilijaseuran kurssikeskus, joka tarjoaa laaja-alaista taideopetusta sekä taiteen perusopetusta aikuisille taideharrastajille. Lasten, nuorten ja aikuisten opiskelu samoissa tiloissa yhtä aikaa vaikuttaa merkittävästi oppilaitoksessa vallitsevaan hyvään ilmapiiriin, tuo luovaa synergiaa kaikkien kuvataideopintoihin ja vahvistaa sukupolvet ylittävää ”me-henkeä”. Aikuisopiskelijat antavat lapsille ja nuorille esikuvia elinikäisestä taideharrastuksesta. Lasten teokset vuorostaan muistuttavat aikuisopiskelijoita rohkeasta ja estottomasta luovuudesta ja lapsen maailmasta. Tämän lisäksi kuvataidekoulu tarjoaa lapsi–vanhempi lyhytkursseja, joille osallistuminen ei edellytä perhesuhteita. Näillä kursseilla pääosassa ovat yhdessä tekeminen ja luovuus ikäeroihin katsomatta.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun tarjoama opetus luo lapsille ja nuorille edellytyksiä elinikäiseen taideharrastukseen sekä antaa valmiuksia kuvataiteen ja visuaalisten alojen jatko-opintoihin. Helsingin Taiteilijaseura on jo 1990-luvulta alkaen tarjonnut lukuvuoden mittaisia valmennuskursseja taidekouluihin pyrkiville. Tämän tehokurssin taidekouluihin pyrkiville voi Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa sisällyttää visuaalisten taiteiden kuvataiteen laajan oppimäärän opintoihin opintojen loppuvaiheessa. Kurssille osallistuminen on kuitenkin valinnaista. Paitsi visuaalisen alan ammatillisiin opintoihin, Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa kannustetaan aikuisiän taideharrastuksen pariin. Taideharrastuksen jatkaminen kuvataidekoulun jälkeen aikuisten kurssikeskuksen puolella on luontevaa, kun oppilaitokset toimivat samoissa tiloissa.

Paikka taidekasvatuksen kentällä

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun opetustarjonta täydentää päiväkodeissa, peruskouluissa, lukioissa ja toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa annettavaa kuvataideopetusta. Lisäksi kuvataidekoulu tarjoaa vuosittain lyhytkursseja peruskoululuokille ja päiväkodeille sekä on tehnyt monivuotista yhteistyötä Kaarelan alueen peruskoulujen kanssa Helsinki mallin- ja Urbaaniluonto PLUG IN -hankkeiden myötä. Kuvataidekoulu järjestää myös täydennyskoulutusta päiväkotien, peruskoulujen, lukiodien ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten opettajille sekä lasten ja nuorten parissa työskenteleville.

Silta kaupunkiympäristöstä kulttuurimaisemaan

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja aikuisille taideharrastajille kuvataideopetusta tarjoava kurssikeskus toimivat yhteisissä tiloissa Kaapelitehtaan A-portaassa. Kaapelitehtaan lisäksi kuvataidekoulu ja kurssikeskus tarjoavat kesäkursseja Suomenlinnassa. Kaapelitehtaan taideyhteisön viitekehys ja urbaani lähiympäristö sekä kesälukukaudet Suomenlinnassa kulttuurimaisemassa ovat merkittävä voimavara, joka vaikuttaa koulun toimintatapoihin ja opetustarjontaan. Kaapelitehtaan ja Suomenlinnan oppimisympäristöjen välille rakentuu dynamiikka, joka on tärkeä osa Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taidepedagogiikkaa. (Näistä lisää kohdassa oppimisympäristö.)

Toimintapiiri

Toiminnallaan Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu osallistuu keskustan alueen, erityisesti Töölön, Kampin, Punavuoren, Eiran, Ruoholahden, Jätkäsaaren ja Lauttasaaren kulttuuritarjonnan edistämiseen. Uudet opetuspaikat Tapanilan ja Ruskeasuon Steinerkoulussa ovat laajentaneet entisestään koulun toimintaa Helsingin alueella. Koska koulun oppilaista osa tulee Itä-Helsingistä metroradan varrella olevilta asuinalueilta, koulun toimintapiiri ulottuu laajalle alueelle Helsingin seudulla. Pitkän tähtäimen tavoitteena on ollut saada lisää näkyvyyttä lastenkulttuurille ja elävöittää taiteen perusopetuksen katvealueelle jäävien alueiden elinympäristöä erilaisten ympäristö- ja yhteisötaiteellisten projektien muodossa. Koulun toimintapiiri laajentui Helsingin Kaupungin hankeavustusten turvin myös Kaarelan alueelle vuodesta 2017, jossa aloitettiin pedagoginen kehittämishanke alueen peruskoulujen kanssa kaupunkiviljelyn, ympäristötaiteen, tanssin ja ilmiöpohjaisen opetuksen parissa. Kuvataidekoulu tavoittelee hankkeen myötä toiminnan laajentamista myös Kaarelan alueelle yhteistyössä alueen peruskoulujen kanssa.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu järjestää vuosittain oppilastöiden näyttelyitä koulun tiloissa, Kellosaarenkadun lasivitriinissä sekä Kaapelitehtaan näyttelytiloissa. Koulun juhluvuosina lasten ja nuorten näyttelyitä voidaan järjestää myös ammattitaiteilijoiden foorumeilla Helsingin Taiteilijaseuran näyttelytiloissa, kuten esimerkiksi Galleria Rantakasarmissa, Malmitalon galleriassa tai Galleria Katariinassa. Erilaisia yhteistyömuotoja etsitään vuosittain ja opettajia kannustetaan niiden toteuttamiseen. Tällaisia ovat takavuosina olleet muun muassa kuvataidekoululaisten näyttely Helinä Rautavaara-museossa sekä piirustuksen ja maalauksen työpajan seinämaalausprojekti viinikellariin Kalevankadulle, Helsinkiin. Kuvataidekoulun oppilasryhmät ovat toteuttaneet myös useita kaupunki- ja ympäristötaideprojekteja eri puolilla Helsinkiä.

Kuvataidekoulu osallistuu valtakunnallisiin Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton yhteisnäyttelyihin sekä taiteellisiin yhteisproduktioihin Kaapelitehtaan lukuisien toimijoiden kanssa. Lisäksi koulu pyrkii osallistumaan kansainvälisiin lasten ja nuorten taidekilpailuihin sekä yhteisnäyttelyihin.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu osallistuu valtakunnalliseen lasten ja nuorten kuvataidekasvatuksen kehittämistyöhön. Kuvataidekoulu toimii yhteistyössä Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton kanssa sekä pitää yhteyttä maamme muihin kuvataidekouluihin. Lisäksi kuvataidekoulu osallistuu valtakunnallisiin kuvataidekasvatusta käsitteleviin koulutustilaisuuksiin. Koulu pyrkii luomaan suhteita myös ulkomaisiin taidekouluihin ja taidetoimijoihin. Näissä yhteyksissä tärkeänä kanavana toimii Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto.

2. Oppilaitoksen arvot

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma pohjautuu arvoperustaan, joka rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Opetus tukee käsityksiä jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta, arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus edesauttaa ihmisenä kasvamista visuaalisen ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä. Kuvataidekoulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma esitetään tässä opetussuunnitelmassa erillisenä liitteenä.

Opetuksen yleisenä tehtävänä on tukea oppilaan omaehtoisen identiteetin kasvua, taiteellista ilmaisua, sen tulkintaa ja arvottamista taiteellisen työskentelyn kautta. Pyrkimyksenä on antaa valmiuksia tulkita ja keskustella kuvataiteen ilmiöistä ja tapahtumista ja näin luoda aktiivista suuntautuneisuutta taiteen ja kulttuurin tarjontaan. Tehtävänä on myös kannustaa oppilaita moniarvoisuuteen, kulttuuriseen lukutaitoon, yhteisöllisyyteen ja elämän eri aloilla tarvittavaan luovuuteen.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun opetus perustuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen on ainutkertainen ja toimii vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja yhteisönsä kanssa. Eettisenä, luovana ja valintakykyisenä yksilönä hän voi aktiivisesti vaikuttaa elämäänsä ja ymmärtää kauneuden merkityksen elämässään sekä ympäristössään. Taidekasvatuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan henkistä kasvua, persoonallisuuden eheyttä sekä kehittymistä arvostelukykyiseksi ja ajattelevaksi ihmiseksi.

Kuvataidekoulun opetus ohjaa oppilasta tiedostamaan itselleen merkityksellisiä elämän sisältöjä ja ilmaisemaan niitä visuaalisin keinoin. Opetuksen tavoitteena on, että ilmaistessaan itseään taiteen keinoin oppilas oppii arvottamaan ja arvioimaan itseään ja ympäristöään. Samalla hän oppii rakentamaan maailmankuvaansa omien kokemustensa ja kulttuuriperintönsä pohjalta sekä kehittämään maailmankuvaansa edelleen.

Monikulttuurisuus ja tasa-arvo vuorovaikutuksessa

Monikulttuurisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja sukupuolen moninaisuuden kunnioittaminen on tärkeä ja konkreettinen osa Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun arvopohjaa.

Koulun oppilaille on erittäin monenlaisia kulttuuritaustoja. Tämä pyritään ottamaan osaksi opetusta niin, että suvaitsevaisuus ja moninaisuuden kunnioittaminen olisivat oppilaille luonnollinen osa elämää. Samalla tuetaan opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oman sekä itselle vieraan kulttuurin ymmärtämistä ja tulkintakykyä. Kuvataidekoulussa kohdellaan kaikkia oppilaita tasa-arvoisesti ja tasapuolisesti, myös seksuaalivähemmistöjen erityispiirteet huomioonottaen. Opetuksessa edistetään ryhmän keskinäistä vuorovaikutusta ja solidaarisuutta monikulttuurisuudesta, tasa-arvosta ja sukupuolten moninaisuudesta keskustellen. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa oman työskentelyn ja ryhmän jäsenten työskentelyn kanssa.

Koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti koulu myös kartoittaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista oppilaskyselyillä ja tiedottamalla kotisivuilla, kurssikirjeissä ja koulun muissa julkaisuissa koulun yhteisestä arvopohjasta.

Visuaalisen kielen ja kommunikaation tärkeys

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa arvostetaan visuaalista kieltä yhtä paljon kuin verbaalisen, kirjoitetun kielen hallintaa. Kuvataiteen parissa opitaan ilmaisemaan itseä ja tulkitsemaan toisia paitsi puheen ja kirjoittamisen, ennen kaikkea kuvallisten viestien ja visuaalisen kielen avulla. Kuvataidekoulun opetukseen osallistuminen voikin olla erityisen tärkeää sellaisille lapsille ja nuorille, joiden auditiviset tai kielelliset taidot ovat syystä tai toisesta rajalliset. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa tällaisia opiskelijoita saattavat olla yhtäältä suomen kieltä vähän osaavat maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret, toisaalta erityisoppilaat. Kuvataidekoulussa tapahtuva visuaalisten viestien avulla oppiminen voi merkittävästi ehkäistä

lasten ja nuorten syrjäytymisriskiä. Oppitunneille osallistuminen ei edellytä täydellistä suomen kielen taitoa. Kuvataide on se yhteinen kieli, jonka parissa kielelliset rajat ylittyvät.

Taiteen arvostus, tekijän vastuu ja kuvanlukutaito

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa arvostetaan taiteellisen luovan prosessin yksilöllisyyttä ja monia erilaisia puolia. Hiljaisuus, hitaus, havainnointi ja kuunteleminen ovat yhtä tärkeitä luovan prosessin osia kuin nopeus ja voima, joita nyky-yhteiskunta ja media monesti edellyttävät. Oppilaita ohjataan kuvataidekoulussa kohti omaa henkilökohtaista kuvailmaisuaan niin, että he sisäistävät visuaalisen ilmaisun moninaisen luonteen ja oppivat kunnioittamaan itseään, omia prosessejaan kuten myös toisten työprosesseja ja ilmaisua.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun oppilaille opetetaan tekijän vastuuta eettisenä toimijana. Yhtäältä teoksen toteutukseen valitut materiaalit ja toisaalta kuva-aihe ovat moraalisia valintoja, joilla on seuraksia. Mediakriittisyys, kuvien tulkinta ja kuvanlukutaito ovat tärkeitä välineitä, joilla harjoitellaan tarkastelmaan omaa työskentelyä ja ympäröivää visuaalista kulttuuria arvioiden ja arvottaen.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa arvostetaan kuvataidetta erityisenä taiteen alana, jolla on tärkeä sija nyky-yhteiskunnassa. Kuvataidekoulussa lapset ja nuoret tulevat tietoisiksi kuvataiteen monista ilmenemismuodoista ja erilaisista käyttötavoista. Lisäksi opitaan arvostamaan myös taidetta taiteen vuoksi. Lapset ja nuoret oppivat ymmärtämään oman luovan prosessinsa ja kuvataiteen osana visuaalista kulttuuria, ympäristöä ja yhteiskuntaa.

Luontosuhde ja ympäristön kunnioittaminen

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa lapsen ja nuoren luontosuhteen vahvistaminen on tärkeä osa opetuksen arvopohjaa. Koulussa toteutettava ympäristökasvatus on liikeisessä suhteessa toimintaympäristöön. Kuvataidekoulu toimii Kaapelitehtaalla, Ruoholahdessa, missä urbaani kaupunkiympäristö, uusi ja vanha rakennuskanta sekä mereinen Helsinki kohtaavat. Toisaalta kuvataidekoulu toimii kesäisin Suomenlinnassa, jonka kulttuurihistoriallinen miljö, saaren luonto ja perinnekasveja rikas maisema ovat ehtymättömiä visuaalisen työskentelyn lähteitä. Molemmissa toimipaikoissa pyritään käyttämään lähiympäristöä kuvataiteellisen tekemisen lähtökohdina niin, että oppilaat saavat taiteen parissa henkilökohtaisen kosketuksen ympäristöön ja ymmärtävät sitä uusista näkökulmista.

Oman työskentelynsä kautta oppilaat sisäistävät myös kuvataiteen ja ympäristön välistä suhdetta. Luonto voi olla yhtäältä taideteoksen aihe, toisaalta se voi olla myös taideteoksen kohde tai esittämispaikka. Tätä opitaan erilaisissa ympäristö- ja kaupunkitaideprojekteissa, joita toteutetaan koulun toimintaympäristöissä.

Ympäristön säilyttäminen ja kunnioittaminen ovat kuvataideopetuksessa keskeisiä arvoja. Opetuksessa painotetaan kestävä kehityksen periaatteisiin kasvattavia materiaalivalintoja ja opitaan tunnistamaan omien valintojen ja tekojen merkitys. Opetustehtävissä kiinnitetään huomiota lähiympäristöön ja pohditaan myös globaaleja ympäristökysymyksiä. Taiteellisen työskentelyn parissa oma luontosuhde tulee konkreettisemmaksi ja ymmärrys ympäristösuunnittelun, arkkitehtuurin ja ympäristötaiteen merkityksestä kasvaa. Näin oppilas oppii sisäistämään eettisiä ja ekologisia arvoja.

3. Oppimiskäsitys Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa

Oppimisen peruspilarit Helsingin Taiteilijaseuran lasten ja nuorten kuvataidekoulun opetuksessa ovat *Ihmettely, leikki, kokeilu ja eläytyminen*. Tämä merkitsee taiteen tekemisen perusteiden jakamista lasten ja nuorten kanssa niin että lapsi vakuuttuu oman kuvantekemisensä merkityksellisyydestä koko prosessin – alun, kasvun ja valmistumisen – ajan. Oppilaalla on aktiivinen rooli opiskelussa ja oppimisessa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aiemmat kokemukset ja hänen elämänsä maailmansa. Työtapojen tulee ohjata oppilasta arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa opiskelijalla on mahdollisuus opiskella pitkäjänteisesti. Toteutettavan oppimiskäsityksen mukaan opetuksessa hyödynnetään tutkivaa ja toiminnallista oppimista yksilöllisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. *Yksilöllinen* oppiminen tapahtuu työskentelyn myötä kokeilemalla, kokemalla ja reflektoimalla oppimistilanteita. Taiteen opiskelu on myös oman kokemuksen karttumista psykofyysisesti eri aisteja käyttäen: tunnustelemalla, liikkumalla, kuuntelemalla, maistamalla, eläytymällä, haistelemalla, näkemällä, sekä tunnistamalla omat kehon- ja mielentilansa. *Yhteistoiminnallinen* oppiminen tapahtuu ryhmässä, jossa työskentelykyky, ongelmien ratkaisukyky ja kärsivällisyys kehittyvät. Kokonaisvaltainen, rohkaiseva, myönteinen ja monipuolinen vuorovaikutus edesauttaa paitsi oppilaan visuaalista osaamista, myös inhimillistä kasvua osana yhteisöä.

Kuvataiteellisen oppimisen tietopohja muodostuu oppilaan havainnoista, tunteista, ajatuksista, tiedoista, ilmaisusta ja taidoista. Oppilasta tuetaan ammentamaan henkilökohtaisesta kokemusmaailmasta sekä ohjataan havainnoimaan omaa arkista elinpiiriä, rakennettua ympäristöä ja luontoa tiedostavasti ja henkilökohtaisten valintojen merkityksen ymmärtäen. Positiivisella, eri näkökulmia avaavalla ja realistisella palautteella opettaja edistää oppimista ja motivoi oppilaita uusien kysymysten ääreen.

Kuvataidekoulussa oppiminen kehittää sisäistä ja ulkoista havaintokykyä. Omien tunteiden, ajatusten ja mielikuvien havaitsemista, sekä ulkoisen objektiivisen maailman tarkkailua, havainnointia ja näiden kaikkien visuaalistamista. Lisäksi opitaan yhdistämään havaintoja luovalla tavalla uusiin havaintoihin ja oivalluksiin. Kuvataiteellinen oppiminen on prosessiluonteista. Parhaimmillaan kuvataidekoulussa käynnistynyt oppimisprosessi jatkuu kaikkialla elämässä ja erilaisissa elinympäristöissä. Opetuksen pitkäjänteisenä tavoitteena on, että oppilas oivaltaa tunteiden, ajattelun, tiedon soveltamisen ja tekemisen sulautuvan luovassa prosessissa toisiinsa. Oppilaan taiteellista oppimista tuetaan niin, että hän oppii esittämään yksilölliset kokemuksensa visuaalisessa, verbalisessa ja kokonaisaistimuksellisessa muodossa. Näin hän kykenee vähitellen löytämään oman visuaalisen kielensä kokemustensa esittämiseen. Samalla oppilas ymmärtää, että kokemus ja käsitteellistäminen ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa.

Opetuksessa kehitetään oppilaan kykyä liittää uudet taidot ja tiedot aiemmin omaksuttuihin symbolisiin ja käsitteellisiin rakenteisiin sekä edistetään oppilaan kykyä soveltaa opittua uusissa yhteyksissä. Oppilaan kuvallinen kielitaito rikastuu, ilmaisukeinojen kirjo laajenee ja hän tulee tietoisiksi visuaalisten keinojen loputtomista variaatioiden mahdollisuuksista. Lisäksi ympäristön havainnointi, tulkinta ja konkreettinen käsillä tekeminen yhdistyvät toisiinsa.

Opetuksessa tuetaan kokonaispersoonallisuuden kehittymistä ja edistetään kaikkea oppimista. Kuvataideopetuksessa kannustetaan omaperäisyyteen ja rohkaistaan uusien oivallusten kokeilemiseen. Oppiminen voi tapahtua myös yrityksen ja erehdyksen avulla. On yhtä tärkeää saada onnistumiskokemuksia kuin oppia virheiden ja epäonnistumisten kautta. Kuvataideopinnot antavat lapsille ja nuorille onnistumiskokemuksia luovan toiminnan parissa. Tämä kehittää itsetuntoa ja eheyttää suhdetta itseän sekä ympäristöön.

Opetuksen lähtökohtana on, että kaikki voivat oppia ja kehittyä kuvallisessa ilmaisussaan, kukin omaan tahtiinsa ja omalla tavallaan. Taiteellisen tekemisen tarpeen täytyy lähteä oppilaan omasta motivaatiosta. Oppilaalla on aktiivinen rooli opiskelussaan ja oppimisessaan. Tavoitteena on, että oppilas asettaa itse ongelmia, käsittelee tietoa, pohtii ja muodostaa

käsityksiä. Opettajan ja oppilaan välinen dialogi synnyttää uusia näkökulmia ja oivalluksia tehden taiteellisesta työskentelystä entistä rikkaampaa. Opettaja edesauttaa oppilaan omaehtoisen ilmaisun syntymistä harjoittamalla, rohkaisemalla ja refleктоimalla.

Taiteilijaopettajuus

Kuvataidekoulun toiminta-ajatuksessa keskeistä on taiteilijaopettajien välittämä kokemus luovasta taiteellisesta työskentelyprosessista. Taiteen prosessin arvomaailmat ja erityispiirteet siirtyvät oppimistilanteeseen. Erityispiirteet liittyvät taiteellisen työn asenteeseen, johon kuuluvat hiljentyminen, läsnäolon vaatimus, hitaus ja kuunteleminen työprosessissa. Taiteellinen työ edellyttää kärsivällisyyttä, keskittymistä ja oman työn tekemisen arvostamista. Toisaalta luovuus edellyttää spontaanuutta, rohkeutta ja avoimuutta itseilmaisussa.

Taiteilijaopettaja vie opiskelijat samojen kysymysten äärelle, joita on itse taiteilijana ja yksilönä pohtinut. Opettaja välittää opetuksessaan elämismaailmaansa, johon opiskelija pääsee opettajan myötä kosketuksiin. Taiteilijaopettaja voi välittää opetustilanteessa taiteen tekemiseen liittyviä eettisiä arvoja, esimerkiksi samaistumista toiseen, myötätuntoisuutta ja ajatusta elämää arvostavasta asenteesta. Aiheita, joita taiteilija on käsitellyt omassa taiteessaan, on luontevaa muuttaa opetussisällöiksi. Taiteilija on oppinut työprosessien kautta ymmärtämään luovan prosessin yleisiä rakenteita. Kuvan ammattilaisena hän on perehtynyt välineiden, ilmaisun ja sisältöjen erilaisuuteen ja monitasaisuuteen liittyviin kysymyksiin. Taiteilija kehittää ja käsittelee kuvallista problematiikkaa omassa työssään sekä seuraa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa tapahtuvia muutoksia. Hän on jatkuvasti tekemisissä kuvien monimuotoisuuden sekä lähtökohtien ja tavoitteiden runsauden kanssa. Kuvat syntyvät prosessissa, jolla on alku, kasvu ja lopputulos. Kuvan syntyprosessin ainutkertaisuus ja yksilöllisyys yhdistettynä taiteen kentän tuntemukseen johtaa siihen, että taiteilija hyväksyy, sallii ja arvostaa opiskelijoiden erilaisia yksilöllisiä taitoja ja ilmaisua. Koska oma tekeminen on jatkuvassa muuttumisen tilassa, on luonnollista hyväksyä epävarmuutta ja etsimistä myös ympärillä

4. Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristö muodostuu psyykkisestä, sosiaalisesta ja fyysisestä ympäristöstä, jolle opetussuunnitelma ja toteutettava opetus antavat laajemman puitteen. Oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaan oma elinpiiri, verkkoympäristö ja kulttuuriympäristö, jossa hän toimii. Oppimisympäristöön vaikuttavat myös yhteisön omaksumat perinteet, arvot ja eettis-moraaliset käsitykset sekä monikulttuurisuus. Olennainen osa opetustyön onnistumisesta ja oppimisympäristön laadukkuutta on opetustoiminnan tavoitteellinen kehittäminen.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö on avoin, kannustava ja erilaisuutta hyväksyvä. Ryhmän vuorovaikutuksen antama tuki ja itseensä luottaminen ovat tärkeitä oppimisessa, taiteellisessa prosessissa ja omaleimaisen ilmaisun kehittämisessä. Kiireetön ja salliva työskentelyilmapiiri antaa tilaa luovuudelle. Se tarjoaa virikkeellisen ja turvallisen ympäristön työskentelylle.

Ensisijaisena fyysisenä oppimisympäristönä toimivat Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun tilat Kaapelitehtaalla, osoitteessa Tallberginkatu 1 A 7, 00180 Helsinki. Vuokratilojen pinta-ala on 284 m². Valinnaisia kesäkursseja järjestetään vuosittain Kaapelitehtaan lisäksi Suomenlinnassa Taidekoulu Maalta vuokratuissa tiloissa (Susisaari B 20). Molemmista toimipisteistä koulun käytössä on kolme luokkatilaa ja sosiaalityötilat. Koulu pyrkii toimimaan mahdollisuuksien mukaisesti myös uusissa oppimisympäristöissä yhteistyössä Helsingin alueen päiväkotien ja peruskoulujen kanssa.

Oppimisympäristönä Kaapelitehdas tarjoaa virikkeellisen ja monipuolisen miljööksi kuvataiteen opiskeluun. Osalla Helsingin Taiteilijaseuran kurssikeskuksen opettajista on työhuone Kaapelitehtaalla. Heidän työhuoneilleen järjestettävät ateljeekäynnit tuovat oppilaille konkreettisesti näkyväksi sen, mitä taiteen tekeminen voi olla. Kaapelitehtaan museot ja galleriat sekä lukuisat vaihtuvat näyttelyt ovat ehtymätön oppimisympäristöjen varanto, josta työskentelyyn voi ammentaa vaikutteita ja kokemuksia. Kaapelitehtaan kursseilla voidaan tehdä retkiä lähiympäristöön, meren rantaan, puistoihin tai tutkia rakennettua ympäristöä ja kaupunkitilaa. Suomenlinnassa työskennellään enimmäkseen ulkona ammentaen aiheita saaren rikkaasta kulttuurimaisemasta, sen historiasta ja luonnosta. Yhteistyöhankkeiden myötä mahdollistetaan myös uusien oppimisympäristöjen kokeilu ja kehittäminen.

Työtavat

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun lasten ja nuorten taidepedagogiikan avainsanoja ovat ihmettely, leikki, kokeilu ja eläytyminen. Työ- ja toimintatapojen osalta tällä tarkoitetaan sitä, että opetuksessa kannustetaan kokeiluun ja itsenäiseen ratkaisun tekemiseen. Havainnointi, itse tekeminen, ja leikki ovat keskeisiä työmuotoja. Käsitteellä leikki tarkoitetaan tässä yhteydessä laajasti ottaen paitsi lapsen leikkiä myös ja ennen kaikkea erilaisilla visuaalisilla elementeillä leikkittelyä, tutkimista ja kokeilemistä; materiaalien yhdistelyä ja niihin tutustumista oivaltavilla ja ennakkoluulottomilla tavoilla. Leikki ja kokeilevuus ovat mukana myös havaintokykyä edistävissä harjoituksissa samoin kuin kuvataiteellisen ilmaisun ja erilaisten tekniikoiden opettelussa.

Jokaisen lukuvuoden opetus suunnitellaan opettajien yhteisesti sopiman teeman mukaiseksi. Kukin opettaja laatii ryhmäkohtaisen opetussuunnitelman, jossa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset oppimistyyliä ja kehitysvaiheet. Oppilaita ohjataan ottamaan aktiivinen rooli suhteessa omaan oppimiseensa ja ryhmän toimintaan. Tavoitteena on, että oppilas asettaa itse ongelmia, käsittelee tietoa, pohtii ja muodostaa käsityksiä sekä oppii arvioimaan itseään ja ympäristöään.

Opettaja laatii opetustehtävät siten, että lähtökohtina käytetään oppilaan omia kokemuksia, taitoja, tietoja ja kiinnostuksen kohteita. Opettaja valitsee tehtävien aiheet ja teemat siten, että ne ylläpitävät tekemisen ja oppimisen iloa. Työtavat ja opinnoissa käsiteltävät sisällöt suunnitellaan niin, että oppilas voi kehittää ja monipuolistaa omaa ilmaisuaan yhteisistä opinnoista teemaopintoihin asti.

Opetustilanteet suunnitellaan havainto- ja kokemusmaailmaa stimuloiviksi ja oppilaiden yksilöllisyyden huomioiviksi. Keskeisinä työmuotoina havainnoinnin lisäksi ovat monipuolinen perehtyminen annettuihin aiheisiin kirjallisen ja/tai kuvallisen opetusmateriaalin avulla, itsenäinen

taiteellinen työskentely, pari-, pienryhmä- ja ryhmätyöskentely. Työskentelyprosessit suunnitellaan sellaisiksi, että oppilaan vuorovaikutustaidot, keskittymiskyky, pitkäjänteisyys, herkkyyden, eläytymiskyky, oma-alotteisuus, vastuu ja itseluottamus sekä sosiaaliset taidot kasvavat. Työtapojen pitää ohjata oppilasta arvostamaan ryhmän muita jäseniä sekä omia ja toisten oppimisprosesseja ja tuloksia. Keskinäinen kilpailu ei sovi kuvataidekouluun, vaan jokainen kilvoittelee itsensä kanssa.

Lukukauden päätteeksi opettajat kirjoittavat toteutuneesta opetuksesta henkilökohtaisen palautteen, joka jaetaan oppilaille. Palautteen on tarkoitus avata toteutettuja tehtäviä ja tehtävänantoja paitsi oppilaalle myös tämän vanhemmille.

Taideopetus antaa oppilaalle välineitä kuvata näkemyksiään, ajatuksiaan, mielikuviaan ja tunteitaan visuaalisten taiteiden keinoin. Opetuksessa annetaan myös konkreettisesti aineksia maailmasuhteen rakentamiseen. Keskeistä on oppilaan luovan ajattelun ja toiminnan kehittäminen sekä kokonaisvaltaisen eheän kasvun tukeminen. Taiteellisessa työprosessissa vaihtelevat ympäristön havainnointi, omien tunteiden ja mielikuvien kuunteleminen, hiljaisuus, hitaus ja keskittyminen sekä toisaalta kommunikointi ja reflektointi ympäristön, opetusryhmän ja maailman kanssa.

Työtavat opetuksessa

Havaintokyvyn, mielikuvien, intuition ja älyllisen harkinnan vuorottelu ovat luonteenomaisia taiteellisen työprosessin vaiheita. Tähän sisäiseen vuoropuheluun syventyminen eheyttää lapsen ja nuoren kasvua sekä vahvistaa suhdetta omaan elinympäristöön ja luontoon. Lisäksi oppilasta ohjataan verbalisoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään ja suhteuttamaan sitä taidekenttään, ympäristöön sekä yhteiskuntaan. Visuaalisten taitojen ja tietojen oppiminen sekä tutkiva ja ongelmankeksijä asenne oppimiseen ja ilmaisuun vaativat jatkuvaa vuorovaikutusta oppilaan, opettajan ja ryhmän välillä. Tämä edellyttää turvallista ja luottamuksellista ilmapiiriä opetusryhmän keskuudessa.

Oppimisen edellytyksenä on oppilaan uteliaisuuden herättäminen ja ylläpitäminen. Positiivisten kokemusten ja palautteen avulla luodaan oppimista edistävä, tutkiva, ennakkoluuloton ja aktiivinen asenne ympäristöön. Vaikutteita työskentelyyn opetellaan hakemaan mm. luonnosta, rakennetusta ympäristöstä ja historiallisista kohteista. Opetuksen työ- ja toimintatapoihin sisältyy kaikille ikäryhmille vuosittain järjestettäviä museo- ja näyttelykäyntejä. Näitä tehdään Helsingissä ja sen lähiympäristössä. Lisäksi Kaapelitehtaan museot, galleriat, teatterit ja vaihtuvat produktiot tarjoavat laajan mahdollisuuden opintokäynteihin. Oppilaita ja heidän vanhempiaan kannustetaan näyttelyiden pariin myös vapaa-ajalla. Kuvataidekoulun sosiaalisessa mediassa tiedotetaan Helsingin ja muun Suomen kuvataide-näyttelyistä, kilpailuista ja kulttuuritapahtumista.

Opetuksen työ- ja toimintatapoihin voidaan sisällyttää myös perehtymistä yhden tai usean taiteilijan työskentelyyn esimerkiksi työhuonevierailun muodossa. Työhuonevierailuja voidaan tehdä Kaapelin taiteilijoiden ja/tai Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taiteilijaopettajien työhuoneille. Ammatissa toimivia kuvataiteilijoita voidaan myös kutsua koululle kertomaan omasta työskentelystään. Kuvataiteellisen työskentelyn parissa voidaan toteuttaa lähiympäristöön kaupunkitaiteellisia projekteja tai suunnitella fiktiivisiä ympäristötaideteoksia. Materiaalivalintojen ja yhdessä pohdittujen ympäristökasvatuksellisten aihepiirien parissa suhde omaan elinympäristöön ja luontoon saa uudenlaisia omakohtaisia sisältöjä ja eheyttää maailmankuvaa sekä persoonallisuutta.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri materiaaleja sekä tekniikoita ja kannustetaan oppilaita tutkimaan ja kokeilemaan erilaisten materiaalien mahdollisuuksia. Työskentelyn parissa opitaan tekemään ekologistia materiaalivalintoja, suosimaan kierrätystä, kestävän kehityksen periaatteita ja pohtimaan ympäristökysymyksiä taiteellisessa tekemisessä.

Tarkempi esittely ikäkausittain etenevistä kuvataideopetuksen työtapoista on esitelty taiteenalakohtaisessa opetussuunnitelmassa.

5. Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun kuvataiteen perusopetuksen tavoitteena on luoda oppimista ja kestäväää hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria, mikä edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Rehtorin ja koulun henkilökunnan johdolla tavoitteiden mukaista toimintakulttuuria kehitetään ja edistetään jatkuvasti kuvataidekoulussa. Koulun johtamisperiaatteena on kunnioittava vuorovaikutus, avoimuus, tasa-arvoisuus ja tasapuolisuus. Opetusarjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa, kulttuurinen ja yksilöllinen monimuotoisuus. Keskinäinen kunnioitus ja toisten kannustaminen koskee niin henkilökuntaa, opettajia kuin oppilaita. Henkinen hyvinvointi ja luovuutta tukeva ilmapiiri opettajien keskuudessa edistävät koko kuvataidekoulun toimintaa. Kuvataidekoulu ohjaa opiskelijoita myös taiteenalaan liittyvien oikeudellisesti suojeltujen etujen kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen. Myös koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman periaatteet ilmaistaan selkeästi koulun julkaisuissa, opettajankokouksissa ja vanhempienilloissa. Olennaista toimintakulttuurin kehittämisessä on myös oppilaitoksen avoin ja johdonmukainen johtaminen sekä opetuksen arkikäytäntöjen organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi.

Toimintakulttuuri opetusarjessa

Kuvataideluokassa ja oppilasryhmän keskuudessa pitää olla myönteinen, avoin, turvallinen ja jokaisen persoonallisuutta kunnioittava ilmapiiri, jossa elämäntaidot vahvistuvat. Toisten työskentelyyn, teosten ja persoonallisuuden kunnioittaminen on ensiarvoisen tärkeää hyvän ilmapiiriin luomiseksi. Työrauha ja mahdollisuus keskittyä omassa tahdissa omaan työhön on taattava jokaiselle. Toiminnallisuus on kuvataideopetuksen peruskivi, mutta työskentelyyn hoputtaminen tai tekemiseen pakottaminen eivät kuulu asiaan.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun oppilailta on monenlaisia kulttuuritaustoja. Opettajat pyrkivät ottamaan tämän osaksi opetusta niin, että lasten ja nuorten kulttuurien tuntemus laajenee ja oman kulttuurin sekä monikulttuurisuuden arvostus lisääntyy. Kutakin oppilasta tuetaan oman identiteetin kasvussa ja pyritään vahvistamaan suhdetta kulttuuriin, yhteiskuntaan sekä elinympäristöön.

Kuvataidekoulu toimii yhteistyössä oppilaiden huoltajien kanssa järjestämällä vanhempainiltoja ja pitämällä huoltajiin säännöllisesti yhteyttä kurssikirjeiden ja sähköisen median välityksellä. Vanhemmat kutsutaan myös oppilastöiden näyttelyihin, joiden yhteydessä käydään avointa vuoropuhelua lasten ja vanhempien kanssa. Oppilaitos tekee myös arviointikyselyitä sekä oppilaille että näiden vanhemmille. Kyselyiden avulla kehitetään koulun toimintaa, oppimisympäristöä ja opetusmetodeja sekä tarkastellaan oppilaiden oppimiskokemuksia, tyytyväisyyttä ja opinnoissa edistymistä. Mahdollisiin ongelmatilanteisiin pyritään puuttumaan välittömästi ja keskustelemaan ja ilmaisemaan koulun yhteiset säännöt kaikille selkeästi ja ymmärrettävästi.

Koulutoimikunta toimintakulttuurin arvioinnin välineenä

Koulutoimikunta toteuttaa ja suorittaa oppilaitoksen toiminnan ja toimintakulttuurin itsearviointia vuosittain. Työkaluina toimintakulttuurin parantamisessa ja kehittämisessä ovat Virvatulimallin mukainen itsearviointi, sekä koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

6. Opintojen laajuus ja rakenne

Opetuksen tarjonta

Varhaisiän kuvataidekasvatus

Kuvataidekoulu tarjoaa varhaisiän kuvataidekasvatusta alle kouluikäisille 1-6-vuotiaille lapsille. Varhaisiän kuvataidekasvatus on taiteen perusopetusta edeltävää opetusta, jotta ei lasketa sisältyväksi yleiseen oppimäärään. Varhaisiän kuvataidekasvatus on suunnattu 1-6-vuotiaille, alle kouluikäisille lapsille. Varhaisiän kuvataidekasvatuksen viikoittainen opintokerta on kestoaltaan 1–2 oppituntia. Lukuvuoden pituus määritellään vuosittain oppilaitoksen toimintasuunnitelmassa.

Yleinen oppimäärä

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu antaa kuvataiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan yli 7-vuotiaille lapsille ja nuorille. Opetustarjonta vastaa Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaista laajuutta 500 tuntia. Yleinen oppimäärä jaetaan yhteisiin opintoihin ja teemaopintoihin. Yhteisten opintojen laajuus on 300 tuntia ja teemaopintojen 200 tuntia. Oppitunti on laskennallinen ja sen kesto on 45 minuuttia.

Helsingin Taiteilijaseuran hallituksen päätöksellä lukuvuosittaiset opinnot voidaan järjestää myös vaadittavia tuntimääriä laajempina esimerkiksi lisäämällä vuosittaisten opintoviikkojen määrää tai viikoittaisen opetuskerran kestoa. Kuvataidekoulu voi tarjota myös valinnaisia opintokokonaisuuksia, esimerkiksi kesäkurseja, jotka suoritetaan erillään lukukausiopetuksesta. Kullekin valinnaiselle opintokokonaisuudelle laaditaan opetussuunnitelma ja opintokokonaisuuden on vastattava vähintään kuvataiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä. Valinnaisia opintokokonaisuuksia voidaan lukea hyväksi osana perus- tai teemaopintojen opintokokonaisuuksia.

Kuvataidekoulu voi lisäksi järjestää taiteen perusopetusta aikuisille. Järjestettävän aikuisten taiteen perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt määritellään omassa opetussuunnitelmassaan.

Opetuksen rakenne ja kesto

Kuvataiteen yleisen oppimäärän opinnot Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa muodostuvat vähintään neljästä opintokokonaisuudesta, joiden yhteenlaskettu laajuus on 500h:

Yksittäiset opintokokonaisuudet voivat olla eri laajuisia. Teemaopinnoissa opintokokonaisuudet ovat valinnaisia. Opintokokonaisuuksien ikäryhmät, tuntimäärät ja kestot määritellään vuosittain oppilaitoksen toimintasuunnitelmassa.

Opintokokonaisuudet 1–2

Yhteiset opinnot yht. 300h:

- Suoritetaan kaikille yhteisillä, vähintään kahdella, ikäkausittain etenevällä opintokokonaisuudella, joista kertyy yhteensä vähintään 300h
- Yhteisissä opinnoissa (kaikille yhteiset opintokokonaisuudet 1–2), yhden opintokokonaisuuden laajuus on 120h–150h.
- Yhteisten opintojen yksi lukuvuosi sisältää 60–75 oppituntia ja se suoritetaan 2–3 viikkotunnin opintokerroilla.
- Yhteiset opinnot voi suorittaa 4–6 vuoden aikana

Opintokokonaisuudet 3–8

Teemaopinnot yht. 200h:

- Suoritetaan vähintään kahdella valinnaisella opintokokonaisuudella 3–8, joista kertyy yhteensä vähintään 200h
- Yhden opintokokonaisuuden voi suorittaa 1–3 vuoden aikana

- Teemaopintojen yksi opintokokonaisuus sisältää 80–120 oppituntia/lukuvuosi ja se suoritetaan 3–4 viikkotunnin opintokerroilla.
- Teemaopinnot voi suorittaa 2–6 vuoden aikana

Yleisen oppimäärän (yht.500h) opintojen rakennetta kuvaava taulukko:

Opintojen vaihe	ikäkausi	h/viikko	h/vuosi	kesto
Varhaisiän opinnot	1-6-v	1-2h	30-60h	1-3v
Yhteiset opinnot (yht. 300h) Opintokokonaisuudet 1 ja 2	7-9v ja 9-12-v	2-3h	60-75h	4-6v
Teemaopinnot (yht. 200h) Vähintään 2 valinnaista kurssia opintokokonaisuuksista 3, 4, 5, 6, 7, tai 8	13-18-v	3-4h	60-120	2-6v

Lukukausiopetuksen lisäksi koulu voi tarjota yleisen oppimäärän mukaisiin opintoihin sisällytettäviä valinnaisia opintokokonaisuuksia ja lyhytkursseja, joiden laskennallinen laajuus on 20h-60h.

Opetusjärjestelyt

Opetus tapahtuu lukuvuoden aikana kokoontuvissa opetusryhmissä. Opintoihin kuuluvat myös opintoretket, näyttelykäynnit sekä itsenäinen työskentely (esim. portfolioit ja kotitehtävät). Kesäaikana ja lomaviikkoina voidaan järjestää opintokokonaisuuksia täydentävää kurssitoimintaa.

Opetusryhmät muodostetaan huomioiden oppilaiden ikä sekä edistyneisyys. Tästä johtuen vähimmäisoppilasmäärät ja ikäryhmät opetusryhmissä harkitaan tapauskohtaisesti. Suositeltu ryhmäkoko varhaisiän kuvataidekasvatusryhmissä on 8–10 oppilasta. Yhteisten opintojen ryhmissä oppilaita on 8–12 ja teemaopinnoissa 8–15 oppilasta. Ryhmäkoko pyritään pitämään pienenä, jos opetusryhmässä on erityishuomiota vaativia oppilaita.

7. Yleisen oppimäärän yhteiset tavoitteet

Opetuksen yleisenä tavoitteena on luoda edellytykset elinikäiselle taideharrastukselle. Lisäksi oppilas oppii eri elämän alueilla tarvittavaa kriittistä kuvanlukutaitoa, luovaa ongelmanratkaisukykyä ja itseilmaisua sekä analyttistä suhtautumista visuaaliseen kulttuuriin. Hän hahmottaa itsensä vastuulisena toimijana ja vaikuttajana suhteessa elinympäristöönsä ja luontoon sekä yhteiskuntaan.

Taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden yleisen oppimäärän mukainen kuvataiteen opetus lisää luovuutta, innovatiivisuutta ja moninaisuutta arvostavaa ilmapiiriä lapsissa ja nuorissa sekä koko yhteiskunnassa. Opetustehtävien parissa oppilaan havaintokyky, itsenäinen ajattelu ja ongelmanratkaisukyky kehittyvät. Taideopetus kehittää oppilaan vuorovaikutustaitoja sekä lisää ympäristö- ja kulttuuritietoisuutta. Kuvataideopetus kehittää myös nyky-yhteiskunnassa tarvittavaa kykyä tulkita kuvia. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas jäsentää ja ymmärtää maailmaa ja että hänen yleissivistyksensä kuvataiteissa kasvaa. Opinnoissa perehdytään luonnon ja rakennetun ympäristön visuaalisiin ilmiöihin sekä median ja taiteen ilmenemismuotoihin. Lisäksi syvennyttään laaja-alaisesti kulttuuriperintöön ja sen merkitykseen kuvataideopetuksessa. Opetus ja oppiminen ovat luonteeltaan uutta luovia prosesseja. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaista aktiivisia ja kriittisiä toimijoita taidemaailmaan ja yhteiskuntaan.

Oppilasta rohkaistaan tulkitsemaan taidetta persoonallisesti. Häntä ohjataan tunnistamaan se konteksti, jossa hän tarkastelee taidetta. Tähän vaikuttaa myös oppilaan oma henkilöhistoria. Taidetta voi tulkita monikerroksisesti, eri aikoina ja eri yhteyksissä eri tavoin.

Opetuksessa kehitetään luovaa ongelmanratkaisukykyä ja opitaan ilmaisullisia valmiuksia, materiaalin ja tekniikan hallintaa. Oppilasta ohjataan arvioimaan ja arvostamaan laatua visuaalisessa ympäristössä. Keskeistä on oppilaan visuaalisen yleissivistyksen sekä ajatteluvälineiden, havaintokyvyn ja luovuuden vahvistaminen. Tavoitteena on, että oppilas oppii hankkimaan omassa ilmaisussaan tarvitsemiaan taitoja ja tietoja sekä harjoittelee niiden käyttöä. Näin oppilas oppii ymmärtämään, tulkitsemaan ja arvioimaan ympäristöään, kulttuuriaan sekä kuvataiteen ilmiöitä nyky-yhteiskunnassa historiallisesta, eettisestä ja esteettisestä näkökulmasta. Kuvataiteellisten tehtävien parissa oppilas oppii kestävä kehityksen periaatteet ja osaa soveltaa ekologista ajattelua omassa työskentelyssään ja arkielämässään. Tavoitteena on myös oppia kunnioittamaan erilaisuutta ja perehtyä moniin kulttuureihin sekä maailmoihin.

Kuvallisen ilmaisun käsitteet ja ilmiöt ovat opetuksen perusta. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään ilmaisussaan kuvataiteelle luonteenomaista muuntamista, lainaamista, uusia sekä vanhoja symboleja ja antamaan niille merkityksiä. Kuvallista ilmaisua opetellaan tekemällä ja tarkastelemalla kuvataiteen ja arjen kuvia. Opetuksessa korostuu aistien, intuition, unien, mielikuvituksen ja myötäelämisen merkitys. Opetus on tutkivaa ja ongelmakekseistä. Opetuksessa tuetaan oppilaan emotionaalista, esteettistä ja eettistä kasvua.

Kuvataiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetuksessa korostuu myös taiteidenvälisyys. Tavoitteena on kehittää yhteistyötä taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja muiden tahojen kanssa.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun opetussuunnitelman yleiset tavoitteet voi kiteyttää seuraavan jaottelun avulla.

Sosiaalinen ja persoonallinen kasvu

Kuvataideopinnoissa oppilas oppii toimimaan ryhmässä toisten huomioiden. Hänen sosiaaliset taitonsa kehittyvät. Oppilaan keskittymiskyky kehittyy kuvataiteellisen työskentelyn parissa ja hän oppii pitkäjänteisyyttä. Onnistumiskokemukset luovan toiminnan parissa edistävät oppimista kaikilla elämän osa-alueilla. Tämä edistää terveen itsetunnon kehittymistä. Oppiessaan kuvallisen työskentelyn parissa tunnistamaan ja jäsentämään omaa kokemusmaailmaansa, reaktioitaan ja vaikuttimiaan oppilas oppii ymmärtämään ja arvostamaan sekä omaa että muiden toimintaa ja työtä.

Kuvataidekoulussa oppilaita kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja luovaan ongelmanratkaisukykyyn. Lisäksi opitaan tutkivaa asennetta maailmaan ja kehitetään oppilaan havaintokykyä.

Oppilas oppii ymmärtämään itsensä yhteiskuntakokonaisuuden osana ja oppii vastuuta sekä itsenäistä ja aktiivista toimintaa. Oppilaan arviointi- ja eläytymiskyky kehittyy. Hän oppii hyväksymään moninaisuutta ja erilaisuutta maailmassa.

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Kuvataidekoulussa opitaan hallitsemaan kuvataiteen eri tekniikoita ja käyttämään luovasti työvälineitä sekä materiaaleja. Oppilaan persoonallinen kuvailmaisuus kehittyy ja hän saa välineitä sekä taitoja omaan luovaan ilmaisuunsa. Opitaan yhdistämään omia havaintoja, mielikuvia ja ajatuksia kuvailmaisuudessa. Opetus antaa keinoja tulkita ja muuntaa havaintoja omintakeiseen kuvataiteelliseen muotoon. Opitaan kuvan rakentamisen tapoja, sommittelun ja väriopin perusteita, visuaalisten symbolien merkityksiä sekä opitaan käyttämään näitä omassa työskentelyssä. Opitaan kuvailmaisuutta, jossa painottuvat aisti ja liike. Opitaan kuvien kerronnallisuutta ja kuvasarjojen jatkumon kautta rakentuvaa tarinallisuutta; non-verbaalista narraatiota sekä kuvien ja tekstien yhdistämistä toisiinsa. Harjoitellaan visuaalisten taiteiden käsitteiden ja sanaston käyttöä. Opitaan tunnistamaan kuvallisten viestien symboleita, piilomerkityksiä ja arvioimaan kriittisesti kuvataidetta, mediakuvastoa ja visuaalista kulttuuria. Harjoitellaan visuaalisten käsitteiden, kuvasymbolien ja piilomerkitysten käyttöä ja yhdistelyä omassa työskentelyssä. Kehitetään omintakeista henkilökohtaista visuaalista ilmaisua ja ajattelua.

Taiteen ja kulttuurin tuntemus

Opinnoissa perehdytään taide- ja kulttuurihistoriaan, nykytaiteeseen, maailman eri kulttuureihin sekä Suomeen monikulttuurisena yhteiskuntana. Oppilaita ohjataan etsimään tietoa kuvataiteesta ja kulttuureista sekä yhdistelemään näitä tietoja ja tunnistamaan omat kulttuuriset lähtökohdat. Oppilas oppii tunnistamaan ajallisen ja paikallisen sijainnin merkityksen taiteen tulkittamistraditioissa ja -tavoissa.

Media- ja kuvakulttuuri

Perehdytään visuaalisen kulttuuriin moninaiisiin ilmenemismuotoihin mainos- ja populaarikuvastosta nykytaiteeseen. Harjoitellaan kuvanlukutaitoa ja analyttistä mediakriittisyyttä. Perehdytään mediakulttuurin rakenteisiin. Keskustellaan kuvaviestien vaikuttavuudesta, kuvien käytöstä arjessa, kaupallisissa ja poliittisissa tarkoituksissa. Pohditaan tekijän vastuuta kuvallisten viestien laatimisessa.

Luonto ja rakennettu ympäristö

Kuvataiteellisen työskentelyn parissa käsitellään suhdetta luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä omaan arkiseen elinympäristöön. Pohditaan materiaalivalintoja ja huolehditaan kierrätyksestä, mikä opettaa kestävän kehityksen periaatteita kaikilla elämän alueilla.

Kehitetään ekologista ajattelua tutustumalla ympäristötaiteeseen ja –suunnitteluun, sekä toteuttamalla omia ympäristötaiteellisia produktioita. Pohditaan taiteen ja ympäristön vuorovaikutusta. Opitaan tunnistamaan ympäristösuunnittelun ja –taiteen eettinen merkitys osana ympäristön ja luonnon suojelua. Oppilaat kasvavat ymmärtämään oman vastuunsa ympäristökysymyksissä kuvantekijöinä, ryhmän ja yhteiskunnan jäsenenä.

8. Oppimäärän yksilöllistäminen

Valinnaiset opintokokonaisuudet

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu voi tarjota valinnaisia opintokokonaisuuksia, jotka suoritetaan erillään lukukausiopetuksesta. Kullekin valinnaiselle opintokokonaisuudelle laaditaan opetussuunnitelma ja opintokokonaisuuden on vastattava vähintään visuaalisten taiteiden taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä. Valinnaisia opintokokonaisuuksia voidaan lukea hyväksi osana perus- tai syventävien opintojen opintokokonaisuuksia.

Muulla suoritetujen opintojen hyväksilukeminen

Muulla suoritetuja opintoja voidaan lukea hyväksi, mikäli ne vastaavat visuaalisten taiteiden taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä.

Hyväksi lukemisesta päättää rehtori neuvoteltuaan oppilaan opettajan kanssa.

Henkilökohtainen opetussuunnitelma HOPS

Henkilökohtainen opetussuunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä oppilaan, huoltajan/ huoltajien, ohjaavan opettajan ja rehtorin kanssa. Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa voidaan ottaa huomioon pysyvä rajoite, sairaus tai muut esteet opiskelun opintosuunnitelman mukaiselle suorittamiselle. Koulutuksesta vastaava opettaja huomioi henkilökohtaista opetussuunnitelmaa laadittaessa myös opiskelijan aikaisemmat opinnot ja ohjaa häntä ja huoltajaa HOPS:in laatimisessa, kunkin opiskelijan kyvyt ja valmiudet huomioiden.

9. Oppimisen arviointi

Arvioinnin tehtävä

Taiteen perusopetuksen *oppilasarvioinnin* tehtävä on kannustaa, rohkaista ja tukea opiskelijan kehittymistä opinnoissaan ja ohjata opiskelutavoitteiden asettamista. Arvioinnin pitää tukea hyvän itsetunnon kehittymistä ja antaa tietoa opiskelijan vahvuuksista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itselleen valitsemat tavoitteet ja oppisisällöt sekä aikaisemmat opinnot. Arviointi on aina vuorovaikutteista toimintaa opettajan ja opiskelijan välillä. Monipuoliseen, jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja ja ohjausta itsearviointiin.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taiteen perusopetuksen *itsearviointissa* arviointialueena ovat Virvatuli-mallin mukaisesti viisi eri arviointialuetta: oppilaat, opettajat, oppimisympäristö, johtaminen ja yhteistyösuhteet. Itsearviointista Helsingin Taiteilijaseuran kurssikeskuksessa vastaa koulutoimikunta.

Arviointi opintojen aikana

Oppilaan tulee saada työskentelystään ja suorituksistaan palautetta suullisesti ja/tai kirjallisesti koko opintojensa ajan. Häntä opastetaan oman oppimisensa dokumentoimiseen ja kehittymisensä seurantaan. Arvioinnin kohteina ovat visuaalisten taiteiden yhteiset tavoitteet ja kuvataiteen suuntautumsvaihtoehdon tavoitteet. Arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opetusmenetelmiin ja tukevat oppimista. Taideopetusta arvioitaessa on otettava huomioon, että sen merkitys yksilön elämässä näkyy vasta pitkällä aikavälillä. Oppilasarviointia, koulun itsearviointia ja koulutuksen toteutumisen seurantaa toteutetaan koko *kuvataiteen yleisen oppimäärän mukaisten* opintojen ajan.

Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai näyttöihin osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksilukettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin. Myös oppilaan siirryessä opiskelemaan oppimäärästä toiseen osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksilukemisessa menetellään, kuten edellä on kuvattu. Muualla suoritettuja opintoja voidaan lukea hyväksi, mikäli ne vastaavat visuaalisten taiteiden taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä. Hyväksi lukemisesta päättää rehtori neuvoteltuaan oppilaan opettajan kanssa.

Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Oppilaalle annetaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut sekä yleisen oppimäärän yhteiset opinnot että teemaopinnot.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteiset opinnot

- kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän teemaopinnot
 - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- Helsingin Kaupungin omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- Koska Helsingin Kaupunki hankkii taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetut palvelut julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä, merkitään yhteisön tai säätiön tämän sopimuksen perusteella antaman taiteen perusopetuksen todistukseen sopimuksen päivämäärä sekä päivämäärä, jolloin Helsingin Kaupunki on hyväksynyt taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman.
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Osallistumistodistus oppilaan suorittamista taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opinnoista

Oppilaalle annetaan pyydettyessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan yleisen oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

10. Oppilaaksi ottamisen periaatteet

Oppilaaksi ottaminen

Opiskelijaksi hakeminen tapahtuu vuosittain kevätlukukausien päättyessä touko–kesäkuussa. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun oppilaaksi otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Opiskelijan on ilmoitettava opiskelun jatkamisesta seuraavana lukuvuonna kirjallisesti kevätlukukauden aikana kuvataidekoulun ilmoittamaan päivämäärään mennessä. Mikäli ryhmiin muodostuu jonoa, vapautuvat oppilaspaikat täytetään lukukauden aikana ikäryhmän mukaan jonosta ilmoittautumisjärjestyksessä. Opiskelupaikan saaneille lähetetään kirjallinen ilmoitus hyvissäajoin ennen opintojen alkamista. Koulusta voi hakea mahdollisia peruutuspaikkoja tai vapaita oppilaspaikkoja myös kesken lukukauden. Oppilaaksi ottamisesta päättää rehtori.

11. Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa

Yhteistyö huoltajien kanssa

Lukuvuosittain koulu pyrkii järjestämään 1–2 vanhempainiltaa, joiden tavoitteena on kertoa kuvataidekoulussa tapahtuvasta opiskelusta sekä ylläpitää yhteyttä oppilaan, huoltajan, opettajan ja koulun kesken. Vanhempainiltoihin osallistuminen tukee lapsen kuvataideharrastusta. Vanhempainilloissa saatua palautetta käytetään hyväksi kuvataidekoulun toiminnan kehittämisessä. Erilaisia sosiaalisen median muotoja pyritään myös hyödyntämään tiedotuksessa ja koulun ja vanhempien välisessä yhteistyössä.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu toimii yhteistyössä saman kunnan muiden taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten kanssa, kunnan ja valtion taidelaitosten (esim. taidemuseot), taiteilijajärjestöjen, lähialueen yleissivistävien oppilaitosten sekä päiväkotien kanssa.

Muita yhteistyötahoja ovat Helsingin kaupungin Kulttuuriasiainkeskus, Opetusministeriö, Opetushallitus, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ja Aalto-Yliopisto, Kaapelitalo OY, sekä Kaapelitehtaalla toimivat taiteilijat, kulttuuriyhteisöt, -yhdistykset ja museot.

12. Toiminnan jatkuva kehittäminen

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu arvioi antamaansa koulutusta ja osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin [Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) 7 §. Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja kehitetään osana tätä tehtävää seuraavasti:

Oppilaitoksen itsearviointi

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taiteen perusopetuksen kehittämiseen nimetty koulutoimikunta arvioi oppilaitoksen toimintaa. Se seuraa opetussuunnitelman toteutumista ja käsittelee esiin tulevia uudistustarpeita täsmentäen niitä. Koulutoimikunta koostuu *Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun* opettajien ja tarvittaessa vanhempien edustajista. Pysyvinä jäseninä toimikunnassa ovat kurssikeskuksen rehtori.

Taiteen perusopetusliiton julkaisemaa, vuonna 2012 valmistunutta Virvatuli-itsearviointimallia käytetään soveltuvin osin taiteen perusopetuksen itsearvioinnissa.

Koulutoimikunta suunnittelee ja toteuttaa myös Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun erillisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaista, sekä muuta lain vaatimaa itsearviointia. (ks. liite Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma)

Oppilaitoksen arvioinnin muodot

Opiskelijoille jaettava *kurssiarviointilomake* toimii osaltaan koulun itsearvioinnin välineenä. Arviointilomakkeeseen sisällytetään opetusta, koulun oppimis- ja toimintaympäristöä, sekä koulun toimintakäytäntöjä kartoittavia kysymyksiä. Rehtori, opettajat ja koulun henkilökunta kartoittavat omaa toimintaansa paitsi kurssiarvioinnin, myös itsearviointiin pohjautuvilla osaamiskyselyillä.

Koulutoimikunta suunnittelee arviointiaineiston, määrittelee sen laajuuden, käytännöt ja muodot, käsittelee palautteen ja tekee toimenpide- ja parannusehdotuksia saadun palautteen perusteella. Saaduista palautteista ja arviointituloksista keskustellaan opettajien- ja koulutoimikunnan kokouksissa. Arviointitulokset kootaan raportiksi, joka saatetaan kaikkien asianomaisten tiedoksi. Koulutoimikunta huolehtii yhdessä rehtorin ja koulun henkilökunnan kanssa arviointitulosten perusteella päätettyjen toimenpiteiden toteutuksesta ja seurannasta.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu osallistuu myös ulkopuoliseen toiminnanarviointiin osallistumalla Opetushallituksen, Taiteen perusopetusliiton, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liiton, Helsingin kaupungin, tai muiden vastaavien tahojen kyselytutkimuksiin.

Oppilaitoksen arvioinnin kohteet

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun itsearvioinnissa arvioinnin kohteena ovat Virvatuli-mallin mukaisesti viisi eri arviointialuetta: oppilaat, opettajat, oppimisympäristö, johtaminen ja yhteistyösuhteet. Painopisteinä kuvataidekoulun itsearvioinnissa ovat:

- oppilaskyselyiden avulla saadut palautteet oppilaitoksen toiminnan ja opetuksen vaikutuksesta opiskelijoihin
- opetussisältöjen ja taiteellisen työskentelyn vaikutukset opiskelijoihin
- opettajien vuorovaikutuksen, toimintatapojen, opetuskäytäntöjen tarkastelu
- koulun henkilökunnan ja rehtorin toiminnan tarkastelu kurssikeskuksen toimintaympäristön turvaajana
- työskentely- ja oppimisympäristön toimivuus

13. Muut suunnitelmat

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan

Liitteenä Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma Helsingin taiteilijaseuran kuvataidekoulussa.

14. Kuvataide

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksissa

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa annetaan opetusta seuraavissa kuvataiteen eri osa-alueissa: piirustus ja maalaus, kuvanveisto, grafiikka, muotoilu, keramiikka, valokuvaus, installaatiotaide, digitaalinen taide, kuvallinen viestintä, sarjakuva, ympäristötaide, yhteisötaide ja taiteen tuntemus. Koulu rohkaisee myös oppilaita taiteen ja tieteen rajoja rikkovien uusien taidemuotojen kokeilemiseen ja uusien taidemuotojen kehittämiseen. Yhteistyö ja uudet kokeilut eri taidemuotojen kanssa ovat mahdollisia ja suositeltavia.

Yleisenä tavoitteena on, että oppilas oppii hankkimaan omassa ilmaisussaan tarvitsemiaan taitoja ja tietoja ja harjoittelee niiden käyttöä. Opetuksessa on keskeistä oppilaan visuaalisen yleissivistyksen sekä ajatteluvälineiden, havaintokyvyn ja luovuuden vahvistaminen. Tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään, tulkitsemaan ja arvottamaan kuvataiteen ilmiöitä nyky-yhteiskunnassa historiallisesta, eettisestä ja esteettisestä näkökulmasta.

Kuvataideopetuksessa oppilasta ohjataan ilmaisemaan ajatuksiaan, mielikuviaan ja tunteitaan kuvallisesti sekä sanallistamaan työskentelyään ja käyttämään monipuolisesti eri materiaaleja sekä tekniikoita. Työskentelyssä korostuu mielikuvituksen, intuition sekä aistitiedon merkitys. Tavoitteena on kehittää oppilaan tutkivaa ja ennakkoluulotonta työskentelytapaa. Opetuksessa käsitellään teemallisia kokonaisuuksia. Oppilasta rohkaistaan työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja arvioimaan ja arvostamaan omaa sekä muiden työtä.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun opetussuunnitelman yleiset tavoitteet voi kiteyttää seuraavan jaottelun avulla.

Sosiaalinen ja persoonallinen kasvu

Kuvataideopinnoissa oppilas oppii toimimaan ryhmässä toisten huomioiden. Hänen sosiaaliset taitonsa kehittyvät. Oppilaan keskittymiskyky kehittyy kuvataiteellisen työskentelyn parissa ja hän oppii pitkäjänteisyyttä. Onnistumiskokemukset luovan toiminnan parissa edistävät oppimista kaikilla elämän osa-alueilla. Tämä edistää terveen itsetunnon kehittymistä. Oppiessaan kuvallisen työskentelyn parissa tunnistamaan ja jäsentämään omaa kokemusmaailmaansa, reaktioitaan ja vaikuttamiaan oppilas oppii ymmärtämään ja arvostamaan sekä omaa että muiden toimintaa ja työtä.

Kuvataidekoulussa oppilaita kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja luovaan ongelmanratkaisukykyyn. Lisäksi opitaan tutkivaa asennetta maailmaan ja kehitetään oppilaan havaintokykyä. Oppilas oppii ymmärtämään itsensä yhteiskuntakokonaisuuden osana ja oppii vastuuta sekä itsenäistä ja aktiivista toimintaa. Oppilaan arviointi- ja eläytymiskyky kehittyy. Hän oppii hyväksymään moninaisuutta ja erilaisuutta maailmassa.

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Kuvataidekoulussa opitaan hallitsemaan kuvataiteen eri tekniikoita ja käyttämään luovasti työvälineitä sekä materiaaleja. Oppilaan persoonallinen kuvailmaisuus kehittyy ja hän saa välineitä sekä taitoja omaan luovaan ilmaisuunsa. Opitaan yhdistämään omia havaintoja, mielikuvia ja ajatuksia kuvailmaisuudessa. Opetus antaa keinoja tulkita ja muuntaa havaintoja omintakeiseen kuvataiteelliseen muotoon. Opitaan kuvan rakentamisen tapoja, sommittelun ja väriopin perusteita, visuaalisten symbolien merkityksiä sekä opitaan käyttämään näitä omassa työskentelyssä. Opitaan kuvailmaisuutta, jossa painottuvat aisti ja liike. Opitaan kuvien kerronnallisuutta ja kuvasarjojen jatkumon kautta rakentuvaa tarinallisuutta; non-verbaalista narraatiota sekä kuvien ja tekstien yhdistämistä toisiinsa. Harjoitellaan visuaalisten taiteiden käsitteiden ja sanaston käyttöä. Opitaan tunnistamaan kuvallisten viestien symboleita, piilomerkityksiä ja arvioimaan kriittisesti kuvataidetta, mediakuvastoa ja visuaalista kulttuuria. Harjoitellaan visuaalisten käsitteiden, kuvasymbolien ja piilomerkitysten käyttöä ja yhdistelyä omassa työskentelyssä. Kehitetään omintakeista henkilökohtaista visuaalista ilmaisuunsa ja ajattelua.

Taiteen ja kulttuurin tuntemus

Opinnoissa perehdytään taide- ja kulttuurihistoriaan, nykyaikaiseen, maailman eri kulttuureihin sekä Suomeen monikulttuurisena yhteiskuntana. Oppilaita ohjataan etsimään tietoa kuvataiteesta ja kulttuureista sekä yhdistelemään näitä tietoja ja tunnistamaan omat kulttuuriset lähtökohdat. Oppilas oppii tunnistamaan ajallisen ja paikallisen sijainnin merkityksen taiteen tulkintatraditioissa ja -tavoissa.

Media- ja kuvakulttuuri

Perehdytään visuaalisen kulttuuriin moninaisesti ilmenemismuotoihin mainos- ja populaarikuvastosta nykyaikaiseen. Harjoitellaan kuvanlukutaitoa ja analyttistä mediakriittisyyttä. Perehdytään mediakulttuurin rakenteisiin. Keskustellaan kuvaviestien vaikuttavuudesta, kuvien käytöstä arjessa, kaupallisissa ja poliittisissa tarkoituksissa. Pohditaan tekijän vastuuta kuvallisten viestien laatimisessa.

Luonto ja rakennettu ympäristö

Kuvataiteellisen työskentelyn parissa käsitellään suhdetta luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä omaan arkiseen elinympäristöön. Pohditaan materiaalivalintoja ja huolehditaan kierrätyksestä, mikä opettaa kestävästä kehityksen periaatteita kaikilla elämän alueilla.

Kehitetään ekologista ajattelua tutustumalla ympäristötaiteeseen ja –suunnitteluun, sekä toteuttamalla omia ympäristötaiteellisia produktioita. Pohditaan taiteen ja ympäristön vuorovaikutusta. Opitaan tunnistamaan ympäristösuunnittelun ja –taiteen eettinen merkitys osana ympäristön ja luonnon suojelua. Oppilaat kasvavat ymmärtämään oman vastuunsa ympäristökysymyksissä kuvantekijöinä, ryhmän ja yhteiskunnan jäsenenä.

Seuraavassa kuvataan opetuksen tavoitteita varhaisen kuvataidekasvatuksen, perus- ja syventävien opintojen tasoilla.

14.1. Varhaisen kuvataidekasvatus

Varhaisen kuvataidekasvatuksen tavoitteet ja sisältö

Opetus tukee lapsen itsetunnon kehittymistä ja myönteisen minäkuvan muodostumista. Tavoitteena on, että oppilaan kokemukset ja elämykset kuvataiteesta ja muista visuaalisista taiteista ovat myönteisiä. Varhaisen opetus luo pohjaa myöhemmille visuaalisten taiteiden opinnoille.

Oppilas harjoittelee ajatustensa ja tunteidensa ilmaisemista kuvataiteen keinoin tutustumalla visuaalisen ilmaisun perusteisiin sekä kokeilemalla erilaisia materiaaleja ja työtapoja. Oppilas harjoittelee maalaamista, piirtämistä, kolmiulotteista rakentelua, grafiikkaa ja muita kuvataiteen ilmaisutapoja. Hän tutustuu kuvataiteeseen, arkkitehtuuriin ja muotoiluun sekä kuvalliseen viestintään oman työskentelyn avulla. Opetuksessa tarkastellaan ja tutkitaan lähiympäristöä ja tutustutaan paikalliseen kulttuuriperintöön.

Oppilas harjoittelee muodon antamista sekä käden ja silmän yhteistyötä. Opinnoissa on keskeistä monipuolisten havaintojen tekeminen ja niiden käyttäminen kuvallisessa työskentelyssä. Työskentely on kokonaisvaltaista ja toiminnallista sekä moniaistista ja elämyksellistä. Keskeistä on leikki ja keksimisen ilo. Oppilas harjoittelee toisten huomioon ottamista ja työhön keskittymistä sekä omasta työtilasta ja -välineistä huolehtimista.

Varhaisen kuvataidekasvatuksen laajuus:

Lyhytkurssiopetus (4-20h):

Lyhytkurssit suunnataan 1-6-vuotiaille lapsille ikäryhmittäin:

- 1-3-vuotiaille suunnatuilla taaperokursseilla tutustutaan kuvan tekemiseen leikin, liikkeen ja kokonaisvaltaisen aistimisen keinoin. Opetus tapahtuu yhdessä lapsen huoltajan kanssa-

- 4-6-vuotiaiden lyhytkurssit sisältävät kuvan tekemistä tarinoiden, satujen leikin ja kokonaisuistimuksellisten materiaalikokeilujen avulla.

Lapsi-vanhempi kurssit (10-30h):

- Alle kouluikäisille suunnatuilla kursseilla tutustutaan taiteen tekemiseen yhdessä huoltajan kanssa.
- Vanhemmat kokeilevat lapsen kanssa erilaisia kuvan rakentamisen tapoja.
- Vanhempien, lasten ja opettajan välinen vuorovaikutus syventää oppimista ja luo turvallisen oppimisympäristön lapselle.
- Kurssuja järjestetään Kaapelitehtaalla ja kesäisin myös Suomenlinnassa.

4-6-vuotiaiden lukuvuosiopetus (60h/vuosi)

- Opetukseen valmentavia lukukauden mittaisia jaksoja.
- Valmentavan opetuksen jälkeen lapsi voi jatkaa taiteen perusopetusryhmissä 7-vuotiaasta alkaen.
- Opetus ei ole edellytys taiteen perusopetukseen pääsulle, mutta luo hyviä valmiuksia jatkaa taidekoulussa myöhemmin.

14.2. Kuvataiteen yhteiset opinnot

Yhteisten opintojen opintokokonaisuuksien yleiset tavoitteet

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppilaan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista.

Tiivistelmä yhteisten opintojen tavoitteista:

Taiteellisen/ visuaalisen ilmaisun valmiudet ja visuaalinen lukutaito

Visuaalisten ilmaisukeinojen hallinta

Opiskelija

- osaa ilmaista ajatuksiaan, tunteitaan ja havaintojaan kuvataiteen keinoin
- hyödyntää työskentelyssään havaintojaan ja erilaista visuaalista materiaalia
- tuntee ja osaa käyttää kuvataiteen käsitteitä

Sisällöllisten valmiuksien hallinta

- osaa kertoa, mikä kuvassa kiinnostaa ja koskettaa
- osaa tutkia ja tulkita omaa elämismailmaansa ja soveltaa sitä kuvalliseen ilmaisuun
- kykenee hakemaan vaikutteita työskentelynsä luonnosta, rakennetusta ympäristöstä, historiallisista kohteista, museoista ja näyttelyistä, tietokirjallisuudesta ja sähköisestä mediasta

Taidollisten valmiuksien hallinta

Opiskelija

- omaksuu välineelle ominaisen kuvailmaisun
- osaa soveltaa oppimiaan visuaalisia periaatteita eri välineissä
- osaa konkretisoida visuaaliset ajatukset, ideat ja pyrkimykset erilaisissa taiteellisissa välineissä

Välineiden ja materiaalien hallinta

Opiskelija

- osaa käyttää monipuolisesti ja luovasti kuvataiteen työvälineitä ja materiaaleja
- osaa valita työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet ja materiaalit
- ymmärtää kullekin materiaalille ominaisen jäljen ja luonteen muuttuvuuden

Omaperäisyys

Opiskelija

- hyödyntää työskentelyssään omaa esiymmärrystään, kokemuksiaan ja mielikuviaan
- soveltaa monipuolisesti valitsemiaan työtapoja
- tekee itsenäisiä ja persoonallisia ratkaisuja

Visuaalisen kulttuurin tuntemus ja taidesuhde

Opiskelija

- osaa tulkita mediataiteen (esim. video-, videoperformanssi-, ääni-, valokuva-, multimedia-, animaatio-, internet-taide) avainkäsitteitä ja kykenee erottamaan mediataiteen muun median kuvaviestien sisällöistä ja ilmaisusta
- osaa tarkastella ja tulkita luonnon ja rakennetun ympäristön visuaalisia ilmiöitä
- on tutustunut taidehistoriaan ja nykyaikaiseen
- osaa sijoittaa oman työskentelynsä, visuaalisen maailmankuvansa ja kuvakäsityksensä ympäröivään kulttuuriseen jatkumoon.

Työskentelytaidot, vuorovaikutustaidot

Opiskelija

- kykenee tavoitteelliseen työskentelyyn
- pystyy sekä tehtävän mukaiseen sekä itsenäiseen työskentelyyn
- osaa arvioida omaa työtään ja esitellä työskentelyprosessiaan muille sanallisesti
- osaa hyödyntää aiemmin oppimaansa uusien opetusmateriaalien omaksumisen osana

Arviointikyvyn kehittyminen

Opiskelija

- tarkastelee kriittisesti sekä omia että toisten tekemiä taideteoksia
- kykenee arvioimaan visuaalista työskentelyä eri välineillä
- ymmärtää taiteen arvioinnin avainkäsitteitä ja osaa soveltaa niitä

Osallisuus ja vaikuttaminen

Opiskelija

- kykenee tavoitteelliseen työskentelyyn osana ryhmää
- ymmärtää oman työskentelynsä merkityksen ryhmässä
- osaa ilmaista ajatuksensa sanallisesti ja visuaalisesti

Yhteisten opintojen opintokokonaisuuksien yleiset keskeiset sisällöt

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

Yhteisten opintojen tavoitteet ja sisällöt ja laskennalliset laajuudet opintokokonaisuuksittain

Yhteiset opinnot jakautuvat kahteen opintokokonaisuuteen I ja II, jonka sisällöt rakennetaan niin, että ne opintokokonaisuudesta toiseen edettäessä monipuolistuvat ja syvenevät. Opetus on teemallista, ja siinä otetaan huomioon oppilaan ikä ja kehitysvaihe.

Lukuvuoden pituudeksi suositellaan 50-75 oppituntia/lukukausi. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun lukukausi kestää 12-15 opetuskertaa ja yhden opetuskerran pituudeksi suositellaan 2-3 oppituntia/opetuskerta. Opintoryhmien ikäjako ja kesto voivat vaihdella oppilaitoksen oppilastilanteesta ja ryhmäkoosta, sekä oppilaiden kehitysvaiheesta. Opintokokonaisuuksiin voidaan lukea hyväksi myös kuvataidekoulun kesäkurssiopetus Suomenlinnassa ja Kaapelitehtaalla.

Opintokokonaisuus I (150h)

50h-75h/lukuvuosi, kesto n. 2-3-lukuvuotta

Suositteltu ikäryhmä 7–9-vuotiaat

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun yhteiset, *Opintokokonaisuus I: n*, opinnot kestävät vähintään kaksi, enintään kolme vuotta. Yhteisten opintojen aluksi tutustutaan **kuvan kieleen ja taiteen ilmaisukeinoihin**. Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista keskustelemista. Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa. Opintokokonaisuuden aikana perehdytään piirtämisen perustekniikoihin kuten hiili-, pastelli-, grafiitti- ja lyijykynäpiirustus. Perehdytään vesiväri- ja peitevärimaalauksen alkeisiin sekä tutustutaan akryylimaalin käyttöön osana sekatekniikkamaalauksia. Lisäksi opitaan keramiikkatyöskentelyn alkeet ja harjoitellaan kolmiulotteista hahmottamista rakentelu- ja askartelutehtävien avulla. Tutustutaan myös helpoimpiin painomenetelmiin kuten esimerkiksi press print. Perusopintojen ensimmäisenä vuotena alkuvaiheessa oppilas oppii kuvataiteen peruskäsitteet kuten päävärit, perusmuodot ja näiden variaatiot. Toisena vuonna Oppilas tutustuu värioppiin, sommitteluun, kuvanrakentamisen ja muotoilun perusteisiin sekä oppii havainnoimaan tilaa ja ympäristöä. Hän tutustuu kuvataiteeseen liittyvään sanallistamiseen **omien kuviensa** kautta ja harjoittelee yksinkertaisten käsitteiden käyttöä. Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä. Opinnoissa pohditaan oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Yhteisissä opinnoissa oppilas harjoittelee eri materiaalien ja tekniikoiden käyttöä ja yhdistelemistä kuvataiteellisessa työskentelyssä. Hän oppii materiaalien ja työvälineiden tarkoituksenmukaista, turvallista ja kestävästä kehityksen mukaista käyttöä.

Opintokokonaisuus II (150h)

50h-70h/lukuvuosi, kesto n. 2-3-lukuvuotta

Suositteltu ikäryhmä 9–12-vuotiaat

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun yhteiset, *Opintokokonaisuus II: n*, opinnot kestävät vähintään kaksi, enintään kolme vuotta. Yhteisten opintojen lopussa oppilas hallitsee kaikki edellisissä kappaleissa eritellyt kuvataiteen perusasiat. Opinnoissa kehitetään oppilaan kykyä itsearviointiin syvällisemmin. Opinnot koostuvat lähiopetuksesta ja opintojen loppupuolella tehtävästä oppimisportfoliosta.

Opinnoissa syvennetään tietämystä grafiikan, sarjakuvan ja animaation, piirustuksen ja maalauksen, kuvanveiston ja keramiikan, arkkitehtuurin, tila- ja ympäristötaiteen sekä digitaalisen video- ja valokuvataiteen aloilta. Oppilas oppii käyttämään näitä kaikkia annettujen tehtävänantojen toteuttamisessa sekä omien havaintojensa ja mielikuviansa visuaalisessa ilmaisemisessa. Lisäksi oppilas tutustuu katoaviin taidemuotoihin, kuten performanssi-, käsite-, prosessi- ja yhteisötaide.

Tässä opintovaiheessa tutustutaan **taiteen maailmisiin**. Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opinnoissa tutustutaan nykyaikaisen taiteen toimintatapoihin, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan ja -työhön. Tarkastellaan eri aikakausien taide- ja kulttuurihistoriaa, sekä nykyaikaisen taiteen teemoja järjestelmällisemmin.

Harjoitellaan taideteosten tarkastelua ja sanallista tulkintaa, harjoitetaan kuvanlukutaitoa ja tutustutaan nykytaiteen teemoihin, sen instituutioihin ja toimintatapoihin kuvataiteilijaopettajan johdattamana.

Oppilas oppii tunnistamaan **visuaalista ympäristöään**, erilaisia perspektiivijärjestelmiä ja osaa hahmottaa ihmisen anatomiaa ja mittasuhteita. Oppilas oppii kuvanrakentamista, sommittelua, kuvanrajausta ja näiden vaikutuksia kuvasisältöihin sekä toiston ja sarjallisuuden vaikutuksia kuvakerrontaan. Lisäksi oppilas oppii tarkastelemaan luontoa, arkkitehtuuria, esineympäristöä, mediaympäristöjä, visuaalisia osakulttuureja ja elinympäristöään sekä tekemään visuaalisia tulkintoja havainnoistaan. Hän tunnistaa kestävän kehityksen periaatteet ja ymmärtää omien tekojensa ja valintojensa merkityksen suhteessa ympäristöön. Opinnoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista. Hän osaa huoltaa omat työvälineensä ja korjata jälkensä.

Tavoitteena on, että oppilas oppii kuvallisia ajattelunvalmiuksia ja kuvan tekemisen perustaitoja usealla eri kuvataiteen osa-alueella sekä oppii kehittämään omaa kuvallista ilmaisuaan. Oppilas harjoittelee kuvan visuaalisten peruselementtien käyttämistä sekä tutustuu eri materiaaleihin ja eri tekniikoiden ilmaisullisiin mahdollisuuksiin. Oppilas harjoittelee materiaalien ja työskentelyvälineiden käyttämistä tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti. Opinnoissa tarkastellaan kuvataiteen ja arjen kuvia sekä kehitetään oppilaan kulttuurin, nykytaiteen ja taidehistorian tuntemusta. Oppilas tutustuu esineympäristöön, muotoilun perusteisiin, rakennettuun ja luonnon ympäristöön. Kuvallinen työskentely pohjautuu oppilaan havaintoihin, mielikuviin ja mielikuvitukseen. Oppilas opettelee tulkitsemaan ja arvioimaan sanallisesti omaa ja muiden työskentelyä ja töitä.

Toisena vuonna opinnoissa harjoitellaan kriittistä kuvanlukutaitoa ja tarkastellaan eri aikakausien ja kulttuurien teoksia analyttisemmin kuin aiemmissa yhteisissä opinnoissa. Lisäksi tutustutaan taidefilosofian ja estetiikan peruskäsitteisiin. Opinnoissa opitaan myös tarkastelemaan luontoa, arkkitehtuuria ja esineympäristöä esteettisestä ja ekologisesta näkökulmasta sekä opitaan tiedostamaan ympäristön merkitys hyvinvoinnille.

Opintojen aikana opitaan käyttämään työpäiväkirjaa ja tekemään työskentelyportfolio. Tässä yhteydessä opitaan hakemaan tietoa itsenäisesti internetistä ja kirjastoista. Osataan dokumentoida omia teoksia ja hallitaan kuvankäsittelyn perusteet. Itsenäistä portfolioa tehdessään oppilas harjoittelee oman työskentelynsä ja teostensa suullista ja kirjallista arviointia. Kun aiemmin on harjoiteltu kuvataiteen sanastoa, tässä vaiheessa osataan käyttää ja soveltaa taiteen kieltä omien työprosessien ja teosten erittelyyn. Samalla oppilas sisäistää, mitä muodon ja sisällön suhteella tarkoitetaan. Oppilas alkaa sisäistää omaa vastuutaan kuvantekijänä ja yhteiskunnallisena toimijana.

14.3. Kuvataiteen teemaopinnot

Kuvataiteen teemaopintojen keskeiset tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas laajentaa taiteellista ilmaisukykyään yhdellä tai useammalla kuvataiteen alueella. Teemaopinnoissa oppilas syventää taitojaan ja tietojään sekä perehtyy aiempaan perusteellisemmin materiaalien ja tekniikoiden mahdollisuuksiin oman ilmaisunsa välineenä. Tavoitteena on, että opintojen aikana oppilaan kyky itsenäiseen työskentelyyn kehittyy ja hän oppii tekemään tietoisesti valintoja omassa ilmaisussaan sekä perustelemaan niitä. Oppilas opettelee arvioimaan omia teoksiaan ja työskentelytapojaan suhteessa kuvataiteen traditioihin ja nykytaiteeseen. Oppilas saa monipuolisia kokemuksia työskentelystä yhdessä muiden kanssa.

Keskeisiä sisältöalueita ovat kuvallinen ilmaisu, taiteen tuntemus, taidehistoria ja nykytaiteen kuvasto, oppilaan oma kuvakieli, kulttuuriperintö ja hänelle vieraiden kulttuurien kuvallinen maailma, rakennettu ja luonnon ympäristö, esineympäristö ja kuvallinen media. Opinnoissa yhdistetään teemallisiksi kokonaisuuksiksi kuvataiteen eri osa-alueita ja toteutetaan taiteiden välisiä teemoja.

Teemaopintojen tarjonta tarkistetaan vuosittain kuvataidekoulun toimintasuunnitelmassa. Teemaopintojen nykyiset opetussuunnitelmat ja laajuudet on lueteltu alla.

Teemaopinnoissa tavoitellaan opiskelijan osaamista ja opinnoissa edistymistä yhteisissä opinnoissa eriteltyjen tavoitteiden mukaan. Lisäksi teemaopinnoissa tavoitellaan myös seuraavia tietoja, taitoja ja valmiuksia:

Itsenäisen työskentelyn valmiudet

Opiskelija

- osaa hyödyntää luovasti ja syvällisesti perusopintojen aikana omaksumiaan taitoja ja tekniikoita
- omaa valmiudet itsenäiseen taiteellisen työn jatkamiseen ja kehittämiseen
- pystyy perehtymään valitsemaansa kuvataiteen tematiikkaan ja sen edellyttämiin visuaalisiin ratkaisuihin itsenäisesti
- ottaa vastuuta omista taiteellista tavoitteistaan
- osaa suhteuttaa oman työskentelynsä ryhmän tavoitteisiin

Oman taiteellisen työn arviointi

Opiskelija

- osaa reflektoida omaa taiteellista prosessiaan ja oppimistaan
- osaa asettaa oman työnsä taiteen yleisempään kontekstiin
- osaa esittää omaa työskentelyään sekä suullisesti että kirjallisesti ja ottaa vastaan palautetta
- osaa arvioida kehitystään omassa taiteellisessa ilmaisussaan

Näyttelytyön arviointi

Opiskelija

- kykenee luomaan näyttelyyn valmistuvan teoksen kannalta mielekkään ja laadukkaan näyttelykokonaisuuden
- kykenee esillepanossa ottamaan huomioon tilalliset, temaattiset ja kontekstuaaliset suhteet
- kykenee refleктоimaan ja taltioimaan työskentelyprosessia portfolioon
- kykenee suunnittelemaan ja huomioimaan näyttelyn edellyttämän muun toiminnan

Teemaopintojen viimeinen opintokokonaisuus pitävät sisällään näyttelytyön ja portfolioon.

Kaikille yhteiset keskeiset sisällöt

Seuraavat Opetushallituksen määräämät teemaopintojen keskeiset sisällöt pysyvät kaikissa opintokokonaisuuksissa samoina. Kuvataidekoulu määrittää ja täsmentää vuosittain opintokokonaisuuksien opetussisällöt ja tekniikat:

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot

Opetuksessa tutkitaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista sekä harjoitellaan visuaalista havaitsemista ja ajattelua, sanallistamista ja kuvista keskustelemista. Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia taiteellisessa ilmaisussa.

Omat kuvat

Opetuksessa tutkitaan oppilaiden havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä heille merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä. Opinnoissa pohditaan

oppilaiden omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taiteen maailmat

Opetuksessa tutkitaan teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita ja visuaalisten taiteiden lajeja. Opintoissa tutustutaan nykytaiteen toimintatapoihin, pohditaan taiteen kulttuurisidonnaisuutta sekä käsitellään taiteen historiallisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia osallistua paikalliseen taidetoimintaan. Opintoissa tutustutaan taiteen instituutioihin, muihin kulttuurikohteisiin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja visuaalisten alojen ammattilaisten työhön.

Visuaalinen ympäristö

Opetuksessa tutkitaan erilaisia luonnonympäristöjä, rakennettuja ympäristöjä, esineympäristöjä, mediaympäristöjä ja visuaalisia osakulttuureja. Opintoissa harjoitellaan visuaalisen ympäristön esteettistä, ekologista ja eettistä arvottamista sekä käsitellään ympäristön merkitysten rakentumista

Teemaopintojen keskeiset painotukset Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa

Teemaopintoissa havaintotyöskentely ja piirustus muodostavat kaikkia työpajoja koskevan selkärangan.

Piirtäminen on näkemään oppimista. Piirustuksen perustehtävät luovat pohjaa kaikelle työpajatyöskentelylle. Niissä harjaannutetaan silmän ja käden yhteistyötä havaintoon perustuvien tehtävien kautta. Piirretään esineitä, tilaa, ympäristöä ja eläviä malleja. Piirtäessään havainnosta piirtäjä on ruumiillisesti läsnä tilanteessa, ympäristössä ja suhteessa piirtämäänsä kohteeseen ja siten moniaistisesti piirustushetkessä. Piirrin tuo herkästi esiin tuon moniaistisen kokemuksen, jonka piirtäjä voi sitten itse nähdä jälkenä paperillaan. Piirtäminen opettaa ennen kaikkea, kuka minä olen ja mitä on olla (minä) tässä maailmassa. Tätä kokemusta syvennetään ja laajennetaan kuvataiteen eri tekniikoissa ja ilmaisukeinoin. Kaikessa työskentelyssä palataan piirtämiseen ajattelun ja työskentelyn apuvälineenä, syvän henkilökohtaisen maailmankokemuksen ilmaisuna, tutkimisen, ymmärtämisen ja selittämisen keinona, yksinkertaisena kuvan kielenä sekä perustavanlaatuisena yksilöllisen ominaislaadun ilmaisijana.

Teemaopintoissa työpajojen aiheisällöt kumpuavat taiteen historiasta ja nykyisyydestä, eri taiteen alueista, luonnosta ja erilaisista ympäristöistä, tieteestä, eri kulttuureista ja yhteiskunnallisista teemoista. Aiheisältöihin pyritään löytämään henkilökohtainen näkökulma oman elämän tarjoamien yhtymäkohtien kautta. Työskentely perustuu opiskelijoiden oman kokemus- ja havaintomaailman, heidän jokapäiväisen ympäristönsä sekä yksilöllisen historian ja fantasiaa maailman hyödyntämiseen.

Teemaopintoissa *taiteen maailmoihin* sukellaan ajankohtaisilla näyttelykävynneillä läheisissä museoissa, gallerioissa ja muissa näyttelypaikoissa, jota kautta taiteen instituutiot tulevat opiskelijoille tutuiksi. Lisäksi opetuksessa tuodaan esiin mahdollisia lähiympäristön taideprojekteja sekä hiljaisempaa ja näkymättömämpää taidetoimintaa, joka jää instituutioiden ulkopuolelle, mutta joka silti vaikuttaa taidekentässä ja tuo ilmi uusia näkökulmia. Työpajoissa tutkitaan taiteen suhdetta yhteiskuntaan myös etsien ja tunnistuen eri aikojen taideteoksissa näkyviä ilmiöitä ja niiden heijastuksia sekä aikansa tiedetyssä todellisuudessa että myöhemmän ajan teoksissa ja kulttuurissa yleensä.

Erilaiset visuaaliset ympäristöt ovat teemaopintojen työpajoissa läsnä juuri havaintoon perustuvan työskentelyn kautta. Erityisesti ympäristöön pureutuivissa tehtävissä syvennyttään omaan kokemukseen paitsi pohtien mitä on kokenut, nähnyt, poiminut ympäristöstä omaan teokseensa, myös havainnoiden, mitä ei ole kokenut tai nähnyt. Nähtyjä ja ei nähtyjä, koettuja ja kokematta jääneitä aspekteja erilaisista ympäristöistä tuodaan edelleen tarkasteluun työpajoissa toteutettavissa teoksissa ja arvioidaan visuaalisessa ympäristössä havaittavia merkityksiä.

Teemaopintojen kuvataiteen eri osa-alueisiin keskittyvissä työpajoissa opetellaan kullekin osa-alueelle erityistä kieltä. Hahmotetaan välineen kieltä, *kuvan kieltä* ja omaa persoonallista ilmaisun

kieltä. Pohditaan kuvan kielen ja sanoista muodostuvan kielen eroavaisuuksia ja pyritään löytämään sanoja sanattomalle tekemiselle ja kokemiselle.

Teemaopintojen opintokokonaisuuksien sisällöt rakennetaan niin, että ne opintokokonaisuudesta toiseen edettäessä monipuolistuvat ja syvenevät. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan ikä ja kehitysvaihe.

Teemaopinnot jakaantuvat neljään eri ryhmään. Jako perustuu sille, työskennelläänkö työpajassa kaksiulotteisten, kolmiulotteisten, niitä yhdistävien teosten ja prosessien parissa vai sähköiseen tallentamiseen keskittyvin tekniikoin. Eri ryhmissä tekijän ruumiillinen suhde tekeillä olevaan teokseen on erilainen.

Kaksiulotteisten tekniikoiden pajoissa työskennellään pääsääntöisesti pinnalla. Huomio keskittyy pintasommitteluun, väreihin ja illusorisuuteen. Teoksia luonnehtii voimakas käsitteellisyys samalla kun työskentely on hyvinkin käsin tekemistä. Tekeillä oleva teos on yleensä hallittavissa katseella yhdestä suunnasta.

Kaksi- ja kolmiulotteisia tekniikoita yhdistävissä työpajoissa siirrytään aktiivisesti pinnasta muotoon ja takaisin. Kysymys fyysisen, ympäröivän tilan merkityksestä tulee konkreettiseksi, kun kolmiulotteisia teoksia tarkastellaan ja muovataan monesta suunnasta.

Kolmiulotteisten tekniikoiden työpajoissa fyysinen kolmiulotteinen teos ja sen suhde ympäröivään tilaan on keskiössä. Työskentely ottaa jatkuvasti huomioon sekä tekijän oman ruumiin, tekeillä olevan teoksen ja läsnäolossa koettavan tilan kolme ulottuvuutta, leveyden, korkeuden ja syvyyden. Työskentelyssä ja teoksessa vaikuttava tila on kuitenkin koko ajan ruumiilla koettavissa ja katseella nähtävissä.

Sähköiseen tallentamiseen perustuviin tekniikoihin keskittyvissä työpajoissa ajan elementti tunkeutuu tekijän tilaan omalaatuisella tavalla. Tekeillä oleva teos tuo hyvin realistisesti tiloja päällekkäin. Teoksessa vaikuttava tila ei ole enää kokonaan ruumiillisesti hallittavissa.

Kuvataidekoulussa toteutetaan vuosittain vähintään yksi työpaja jokaisesta ryhmästä. Taiteilijaopettajan suhde taiteelliseen työhönsä uusiutuu ja tuo siten näkökulmia, uusia tekniikoita, tarkastelutapoja ja taustamateriaalia työpajoihin. Tältä pohjalta teemaopintojen työpajojen tarkemmat sisällöt muodostuvat ajankohtaisesti taiteilijaopettajien erityisosaamisen ja toisaalta oppilasaineuksen valmiuksien mukaan. Tarkoituksena on pitää teemaopintojen sisällöt elävinä ja liikkeessä. Teemaopinnoissa oppilas valitsee opintoja vähintään kahdesta eri ryhmästä.

Teemaopintojen päätteeksi opiskelijalle annetaan mahdollisuus suorittaa osa opinnoista itsenäisenä työskentelynä toteutettuna **näyttelyprojektina**. Näyttelyprojekti sisältää kirjallisen portfolion, jossa oppilas esittää kirjoittamalla näyttelytyönsä lähtökohtia ja ongelmanasetteluja. Näyttelyprojekti-opintokokonaisuus sisältää opettajan antamia ohjauskertoja, sekä suullisen ja kirjallisen palautteen näyttelyn yhteydessä.

Valinnaisten kuvataiteen teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt ja laskennalliset laajuudet opintokokonaisuuksittain:

Lukuvuoden pituudeksi suositellaan 80-120 oppituntia/lukukausi. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun lukukausi kestää 12-15 opetuskertaa ja yhden opetuskerran pituudeksi teemaopinnoissa suositellaan 3-4 oppituntia/opetuskerta. Opintoryhmien ikäjako ja kesto voivat vaihdella oppilaitoksen oppilastilanteesta ja ryhmäkoosta, sekä oppilaiden kehitysvaiheesta. Opintokokonaisuuksiin voidaan lukea hyväksi myös kuvataidekoulun kesäkurssiopetus Suomenlinnassa ja Kaapelitehtaalla

Teemaopintojen (200h) opinnot suorittaakseen oppilaan on valittava vähintään kaksi vapaavalintaista opintokokonaisuutta seuraavista opintokokonaisuuksista :

Ryhmän 1 työpajat (80h-120h)

Piirustuksen ja maalauksen työpaja, Piirustuksen ja grafiikan työpaja sekä **Syventävä maalauksen työpaja**. Työpajoissa keskitytään kaksiulotteiseen työskentelyyn, jolloin pääasiallisina ilmaisukeinoina toimivat piirustus, maalaus ja grafiikka. Työskentelyssä

lähtökohtana on pinta, jolle opiskelijan kokemus, havainto, tutkimus, tarina, kuvaus levittäytyy. Pintaa käsitellään omana maailmanaan viivan, valöörin, värin ja sommittelun keinoin. Kaksiulotteisen työskentelyn yhtenä laajana sisältönä on muodon ja tilan esittäminen ja kokeminen kaksiulotteisessa teoksessa. Työpajoissa tutustutaan illusorisen tilan käsitteeseen ja harjaannutaan sen esittämisessä. Toisaalta pintaa käsitellään paljon myös itsenäisenä, omaehtoisena ulottuvuutenaan, ei aina illusorisenä kuvana. Piirustus tai maalaus on taikamaailma, jossa kaikki on mahdollista. Se voi olla myös tilaton uusi todellisuus, joka puhuttelee puhtaan visuaalisesti, ei ikonografisin keinoin.

Työpajoissa perehdytään piirustuksen, maalauksen ja grafiikan perustekniikoihin. Piirustuksessa tutustutaan taiteen maailman suuriin piirtäjiin ja tarkastellaan piirustusta itsenäisenä taidemuotonaan. Tutustutaan erilaisiin piirtimiin sekä musta-harmaa-valkoisessa skaalassa että värillisinä. Pohditaan mikä teoksissa ja työskentelyssä on piirtämiselle ominaista ja mikä oikeastaan on jo maalausta. Havainnoidaan omaa käsialaa ja harjoitellaan piirtämistäpahtuman intensiteettejä. Maalauksessa opetellaan erilaisia maalaustekniikoita ja perehdytään materiaalioppiin kestävien, luonnollisten ja ilmaisuvoimaisten maalausten ja yhdistelmätekniikoiden toteuttamiseksi. Opetellaan erilaisten maaliaineiden peruskoostumus mm. valmistaa itse omia maaleja erilaisia sideaineita käyttäen. Väriopetus muodostaa keskeisen osan alueen maalauksessa. Käydään läpi värioppia ja harjoitellaan värihavaintoa.

Ryhmän 2 työpajat (80h-120h)

Laajat kuvataiteen työpajat, jotka voivat olla esim. piirustusta, grafiikkaa ja keramiikkaa tai maalausta ja kuvanveistoa yhdistäviä työpajoja. Niissä yhdistellään kaksi- ja kolmiulotteista työskentelyä käyttäen nimenomaan tätä vuorottelua kulloinkin tutkittavana olevan aiheen kasvattamiseen. Kolmiulotteisesta teosta tutkitaan kaksiulotteisissa töissä, kaksiulotteisia töitä tulkitaan kolmiulotteisessa muodossa. Työpajat pureutuvat konkreettisesti illusorisen tilan ja muodon sekä todellisen käsin kosketeltavan muodon ja koettavan tilan suhteeseen. Tekijän ja katsojan suhde teokseen ei painotukaan enää katsomiseen ja sillä tavalla ensisijaisesti näköhermon kautta välittyvään käsitteelliseen kokemukseen vaan painotus siirtyy koko ruumiin käsittävän moniaistiseen kokemukseen. Muodon ja tilan hahmottaminen syvenee. Toisaalta työpajoissa palaaminen omien teosten äärelle niitä monipuolisesti muunnellen syventää tekijän näkemystä omasta teoksestaan ja tekemisestään ja auttaa häntä muodostamaan uusiutuvia näkökulmia tekeillä olevaan teokseen.

Ryhmän 3 työpajat (80h-120h)

Ympäristötaiteen ja kuvanveiston työpaja, Syventävä kuvanveiston työpaja ja Tila ja ympäristö-työpaja. Niissä keskitytään kolmiulotteiseen työskentelyyn, jolloin pääasiallisena ilmaisukeinona ovat kuvanveiston eri tekniikat ja ympäristötaide. Näissä työpajoissa kehollinen kokemus laajenee tarkoittamaan kokonaisen itseä suuremman tilan haltuunottoa ja tuon tilan käsittämistä kokonaisuutena taideteoksen pohjamateriaalina.

Ryhmän 4 työpajat (80h-120h)

Työpajat keskittyvät digitaalisiin tekniikoihin. Näitä työpajoja ovat **Valokuva ja video-työpajat** sekä digitaalisia tekniikoita, digitaalisen esittämisen keinoja tai digitaalista dokumentointia hyödyntävät, kuvataiteen harvinaisempiin alueisiin tutustuttavat ja taiteen eri osa-alueita yhdistävät työpajat. Digitaalisiin tekniikoihin keskittyvissä työpajoissa suhde teoksen sisältöön ei ole enää samalla tavalla aineellinen, materiaallinen ja ruumiillinen kuin kolmen muun ryhmän työpajoissa. Sisältöaineuksen käsittelytapaa ja teoksen kokemista luonnehtii tietynlainen etäännyttäminen, valokuvaa lukuun ottamatta teoksen olomuoto ei ole samalla tavalla konkreettinen ja toisaalta teos on hetkellinen, se ei toteudu niinkään tilassa kuin ajassa. Digitaalisten tekniikoiden työpajoissa teoksia luonnehtii myös toistettavuus.

Näyttelyprojektityöpaja (80-120h)

Työpaja keskittyy opiskelijan itsenäisesti tuottamaan näyttelytyöhön ja oppimisportfolioon. Näyttelytyö ja portfolio esitetään koulun yhteisnäyttelyssä ja sen tueksi järjestetään opettajan

ohjauskertoja. Näyttelyprojekti sisältää näyttelyä arvioivan palautetilaisuuden ja opettajan antaman kirjallisen lausunnon.

14.4. Aikuisten kuvataiteen opetus

Kuvataidekoulu voi järjestää taiteen perusopetusta aikuisille. Järjestettävän aikuisten taiteen perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt määrittellään omassa opetussuunnitelmassaan.

14.5. Työtavat kuvataiteen opetuksessa

Seuraavassa on jäsennelly tärkeimpiä kuvataiteen perusopetuksessa käytettäviä työtapoja:

1. Ryhmäopetus

Ryhmässä tapahtuvan lähiopetus toimii pääasiallisena työskentelyareenana sekä sitouttaa opiskelijat ryhmään. Ryhmäopetuksessa opiskelu on ohjauksen alaista ja opettaja vaikuttaa tehtävänannoillaan, käytännön esimerkeillä ja persoonallisella näkökulmallaan opiskelijan työskentelyprosessiin yhdessä muun ryhmän kanssa. Ryhmäopetuksen osana käyty keskustelut pitävät yllä sekä yksittäisen opiskelijan että ryhmän yhteistä oppimisprosessia. Arviointi ja keskustelu toimivat samalla keinona oppia taiteellisen työskentelyn moni-ilmeisyyttä. Ryhmäopetuksen yhtenä tavoitteena on saada opiskelija arvostamaan omaa työskentelyään avoimella, myönteisellä ja rohkaisevalla palautteella. Ryhmäopetus, joka hyväksyy moninaisuuden, ohjaa puolestaan opiskelijaa arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia.

2. Ohjattu työskentely

Ohjatussa työskentelymuodossa opettaja myötävaikuttaa opiskelijan itsenäiseen oppimiseen ja/tai ohjaa opiskelijaa ryhmäopetusta laajempiin vuorovaikutus- ja oppimistilanteisiin.

Opettaja ja/tai rehtori ohjaavat työskentelyä oppilastapaamisissa, jossa opintojen kokonaisrakennetta ja opintojen suuntautumista pohditaan yhteisesti laaditun henkilökohtaisen opintosuunnitelman muodossa. Lisäksi opettajat voivat sopia opetusryhmän kanssa yhteisistä ohjatuista vierailuista ammattitaiteilijoiden työhuoneille sekä eri taideohjelmien paikkoihin ja tilaisuuksiin. Tällöin oppiminen sitoutuu vuorovaikutukseen laajemman kulttuurimiljöön kanssa. Kaapelitehdas muodostaa urbaanin kulttuurimaiseman ja siellä sijaitsee useita museoita ja näyttelytiloja. Siellä on mahdollista esittää myös opiskelijoiden teoskokonaisuuksia ja toteuttaa poikkitaiteellista yhteistyötä. Tällöin opettaja ohjaa tutustumaan taiteen tekemiseen kuuluvaan keskeiseen puoleen – miten omia teoksia esitellään muille.

3. Oppilaan itsenäinen työskentely

Ryhmässä opiskelu tukee opiskelijan itsenäistä työskentelyä, joka toteutuu opetuksen ulkopuolella omalla ajalla. Opiskelu ja edistyminen oman ilmaisun kehittämisessä tapahtuvat tällöin omalakisesti ilman opettajan ohjausta. Itsenäisessä työskentelyssä opiskelija ottaa käyttöön omat aiemmin saadut kokemukset, taidot, tiedot ja kiinnostuksen kohteet sekä soveltaa niitä ryhmäoppimistilanteissa sisäistäämiensä asioihin. Itsenäiseen työskentelyyn voi kuulua mm. opettajan määräämiä itseopiskelutehtäviä: , tutkielmia, itsenäisesti tuotettuja visuaalisia ideoita, teoksia, teossarjoja tai näyttelyitä. Itsenäisen työskentelyn osuus kasvaa siirryttäessä teemaopintoihin ja kuvataidekoulu tarjoaa resurssiensa mukaan mahdollisuuden itsenäisen työskentelyn toteuttamiselle oppilaitoksen tiloissa.

4. Pienryhmätyöskentely ja tutkiva oppiminen

Pienryhmätyöskentelyssä opiskelijoista koottu ryhmä tutkii annettua opetuskokonaisuutta, tai teemaa. Tutkivan oppimiskäsityksen mukaisesti pienryhmä toimii itsenäisenä yksikkönä, joka määrittelee oppimisproblematiikan kontekstit ja ongelmanasettelut ja luo omat

työskentelymallinsa. Ryhmä tarkastelee esitettyjä ratkaisumalleja kriittisesti, syventää tietojaan ja tarkentaa kysymyksenasetteluja ja lopulta jakaa ja esittää ratkaisut omaehtoisesti. Taideopetuksessa pienryhmäopetuksen ja tutkivan oppimisen metodi toteutuu esimerkiksi ryhmän jäsenten itsenäisesti järjestämissä näyttelyprojekteissa. Tällöin esille tuleva teokseen liittyvä problematiikka, visuaaliset, tekniset ja semanttiset kysymykset sekä esillepanon haasteet vaativat ryhmältä itsenäisiä kysymyksenasetteluja, kriittistä tarkastelua ja omintakeisia ratkaisuja. Näyttely itsessään toimii tutkivan oppimisprosessin mukaisten ratkaisujen julkaisukanavana.

5. Reflektioiva työskentely

Opetuksessa toteutetaan myös työtapaa, joka perustuu oman työskentelyn tarkasteluun etäämmältä toisen välineen avulla. Toinen väline on pääsääntöisesti kirjoittaminen, mutta siihen voi yhdistyä muita etäännyttäviä tapoja kuten käsitteellinen probleemakeskeinen ajattelemine tai toinen visuaalinen väline, esimerkiksi valokuva, maalaus, piirustus, esitys tai video. Reflektioivassa työskentelytavassa pyritään hahmottamaan oman tekemisen laajempaa kontekstia ja siihen liittyviä erityispiirteitä. Oppilas oppii myös välittämään käsityksiään muille puhutussa, kirjoitetussa tai kuvallisessa muodossa. Oppilas saa palautetta tästä työstään opettajalta ja muulta ryhmältä erilaisissa palautetilanteissa, jotka voivat vaihdella kunkin opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Reflektioivaa opiskelumuotoa käytetään esimerkiksi portfoliotyöskentelyssä. Tällöin oppilasa koostaa ja jäsentää pitkäkestoista yli opintovuosien jatkuvaa työprosessia portfolion muodossa. Reflektioiva työskentelytapa kuuluu tilallis-ajallisiin, performatiivisiin ja sosiaalisiin taiteen tekemisen muotoihin. Niissä teoksen syntyyn vaikuttaa taideyleisön ja taiteilijan välinen vuorovaikutus ja siinä muodostunut palaute.

6. Prosessoiva työskentely

Työmuoto, joka kattaa koko opiskeluajan, mutta joka hahmottuu selkeämmin vasta opiskelun loppupuolella, on oman projektityön toteuttaminen. Se voi olla näyttely, tilaan tai ympäristöön toteutettu teos tai jonkin tyyppinen esitys. Prosessoiva työskentelytapa kehittyy asteittain koko opiskelun ajan ja tulee selväpiirteisemmin esille opiskelijan opinnoissa edistymisen myötä. Prosessoivan työskentelyn eräänä päätepisteenä voidaan pitää oppilasnäyttelyitä, johon opiskelija pyrkii kokoamaan ja tiivistämään koko opiskeluprosessinsa keskeisimmät teemat. Tässä hahmottumisessa ohjauksella ja oppilaan kanssa käytävillä keskusteluilla on keskeinen rooli. Prosessoivan työskentelyn tavoitteena on opiskelijan syväoppiminen – maailmankuvan, näkemysten ja tietojen pysyvä syveneminen ja muuttuminen. Prosessoiva työskentely johtaa parhaimmillaan jatkuvaan, elinikäiseen ja itseohjautuvaan oppimisprosessiin.

14.6. Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa

Oppilasarviointi

Taiteen perusopetuksen *oppilasarvioinnin* tehtävä on tukea opiskelijan kehittymistä opinnoissaan ja ohjata opiskelutavoitteiden asettamista. Arvioinnin pitää tukea hyvän itsetunnon kehittymistä ja antaa tietoa opiskelijan vahvuuksista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itselleen valitsemat tavoitteet ja oppisisällöt sekä aikaisemmat opinnot. Monipuoliseen ja jatkuvaan arviointiin sisältyy useita erilaisia palautteen antamisen tapoja ja ohjausta itsearviointiin. Oppilasarviointi on aina vuorovaikutteista toimintaa opettajan ja opiskelijan välillä.

Oppilasarvioinnin suunnittelusta Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa vastaa koulutoimikunta. Oppilasarviointia toteuttavat opettajat yhteistyössä koulutoimikunnan ja rehtorin kanssa. Oppilasarviointia, koulun itsearviointia ja koulutuksen toteutumisen seuranta toteutetaan koko *kuvataiteen yleisen oppimäärän mukaisten* opintojen ajan.

Arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opetusmenetelmiin ja tukevat oppimista. Taideopetusta arvioitaessa on otettava huomioon, että sen merkitys yksilön elämässä näkyy vasta pitkällä aikavälillä.

Kuvaiteen perusopetuksen arvioinnin muodot

Koulutoimikunta päättää vuosittain käytettävistä arvioinnin muodoista. Arvioinnin perusteista, muodoista ja kohteista keskustellaan ja sovitaan lukukausien alussa järjestetyissä opettajankokouksissa. Seuraavassa yleisimmät käytettävät arviointimuodot Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa:

Suullinen palaute

Opiskelijalle annetaan jatkuvasti suullista palautetta opetustilanteissa. Opettajan ja opiskelijan kahdenkeskiset sekä koko ryhmän kanssa yhdessä käydyt keskustelut ovat oleellinen osa arviointia ja oppimista. Keskusteluja käydään sekä keskeneräisistä että valmiista teoksista. Arviointi tapahtuu vuorovaikutuksessa opettajan, opiskelijan ja ryhmän välillä. Opiskelija ohjataan tässä yhteydessä myös itsearviointiin.

Kirjallinen oppilaspalaute

Opiskelija saa opettajalta lukuvuoden lopuksi henkilökohtaisen kirjallisen palautteen, jonka avulla hän voi seurata, miten opintojen etenemisen edellyttämät opintokonaisuudet on suoritettu.

Portfoliotyöskentely

Työpäiväkirja toimii avustavana itsearvioinnin välineenä oppimisprosessissa. Opiskelijat saavat sen pohjalta ohjaavalta opettajalta henkilökohtaista palautetta vahvuuksistaan ja osaamisensa kehittämistarpeista. Portfoliotyöskentely syventää ja suuntaa opiskelijan itsearviointia tietoiseksi ja jäsentyneeksi osaksi työskentelyprosessia.

Yhteinen arviointi

Opettajan, opiskelijan sekä vanhempien kanssa yhdessä käydyt keskustelut ovat oleellinen osa arviointia ja oppimista. Arviointia voi tapahtua lukukauden lopussa järjestettävien näyttelyiden yhteydessä ja vanhempienilloissa. Keskusteluja käydään opintojen kulusta yleensä, sekä valmistuneista näyttelyteoksista.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma HOPS

Henkilökohtainen opintosuunnitelma toimii yhtenä opiskelijan itsearvioinnin välineenä ja muotona. Opintosuunnitelman avulla opiskelija tutkii omia vahvuuksiaan ja kiinnostusten kohteitaan, sekä arvioi omaa opiskeluaan yhdessä ohjaavan opettajan kanssa. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemiseksi järjestetty ohjaustapaaminen kehittää opiskelijan kykyä arvioida opintojen kannalta oleellisia tekniikoita, teemoja ja kysymyksenasetteluja.

Kyselylomakkeet opiskelijan itsearvioinnin muotona

Opiskelijoille jaettava kyselylomake toimii paitsi koulun myös opiskelijan itsearvioinnin välineenä. Kurssiarviointilomake suunnitellaan siten, että kysymyksillä saatetaan opiskelija pohtimaan omaa työskentelyään, vuorovaikutustaan ja oppimistaan kunkin opetusvuoden osalta. Lomakkeen kysymykset muuttuvat opintojen edetessä siten, että ne pyrkivät lisäämään opiskelijan kykyä arvioida omaa opiskeluaan ja etenemistään siinä.

Kuvataiteen perusopetuksen arvioinnin kohteet

Kuvataiteen yleisen oppimäärän arvioinnin kohteet ovat *Taidesuhde, Visuaalinen lukutaito* sekä *Osallisuus ja vaikuttaminen*. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Yhteisten opintojen arviointikohteet

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulun taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden kuvataiteen yleisen oppimäärän opintojen arvioinnissa arvioidaan kunkin oppilaan kohdalla seuraavia asioita:

Taiteellisen/ visuaalisen ilmaisun valmiudet ja visuaalinen lukutaito

Visuaalisten ilmaisekeinojen hallinta

Opiskelija

- osaa ilmaista ajatuksiaan, tunteitaan ja havaintojaan kuvataiteen keinoin
- hyödyntää työskentelyssään havaintojaan ja erilaista visuaalista materiaalia
- tuntee ja osaa käyttää kuvataiteen käsitteitä

Sisällöllisten valmiuksien hallinta

- osaa kertoa, mikä kuvassa kiinnostaa ja koskettaa
- osaa tutkia ja tulkita omaa elämismaailmaansa ja soveltaa sitä kuvalliseen ilmaisuun
- kykenee hakemaan vaikutteita työskentelynsä luonnosta, rakennetusta ympäristöstä, historiallisista kohteista, museoista ja näyttelyistä, tietokirjallisuudesta ja sähköisestä mediasta

Taidollisten valmiuksien hallinta

Opiskelija

- omaksuu välineelle ominaisen kuvailmaisun
- osaa soveltaa oppimiaan visuaalisia periaatteita eri välineissä
- osaa konkretisoida visuaaliset ajatukset, ideat ja pyrkimykset erilaisissa taiteellisissa välineissä

Välineiden ja materiaalien hallinta

Opiskelija

- osaa käyttää monipuolisesti ja luovasti kuvataiteen työvälineitä ja materiaaleja
- osaa valita työskentelynsä tarkoituksenmukaiset työvälineet ja materiaalit
- ymmärtää kullekin materiaalille ominaisen jäljen ja luonteen muuttuvuuden

Omaperäisyys

Opiskelija

- hyödyntää työskentelyssään omaa esiyymmärrystään, kokemuksiaan ja mielikuviaan
- soveltaa monipuolisesti valitsemiaan työtapoja
- tekee itsenäisiä ja persoonallisia ratkaisuja

Visuaalisen kulttuurin tuntemus ja taidesuhde

Opiskelija

- osaa tulkita mediataiteen (esim. video-, videoperformanssi-, ääni-, valokuva-, multimedia-, animaatio-, internet-taide) avainkäsitteitä ja kykenee erottamaan mediataiteen muun median kuvaviestien sisällöistä ja ilmaisusta
- osaa tarkastella ja tulkita luonnon ja rakennetun ympäristön visuaalisia ilmiöitä
- on tutustunut taidehistoriaan ja nykytaiteeseen
- osaa sijoittaa oman työskentelynsä, visuaalisen maailmankuvansa ja kuvakäsityksensä ympäröivään kulttuuriseen jatkumoon.

Työskentelytaidot, vuorovaikutustaidot

Opiskelija

- kykenee tavoitteelliseen työskentelyyn
- pystyy sekä tehtävän mukaiseen sekä itsenäiseen työskentelyyn
- osaa arvioida omaa työtään ja esitellä työskentelyprosessiaan muille sanallisesti
- osaa hyödyntää aiemmin oppimaansa uusien opetussisältöjen omaksumisen osana

Arviointikyvyn kehittyminen

Opiskelija

- tarkastelee kriittisesti sekä omia että toisten tekemiä taideteoksia
- kykenee arvioimaan visuaalista työskentelyä eri välineillä
- ymmärtää taiteen arvioinnin avainkäsitteitä ja osaa soveltaa niitä

Osallisuus ja vaikuttaminen

Opiskelija

- kykenee tavoitteelliseen työskentelyyn osana ryhmää
- ymmärtää oman työskentelynsä merkityksen ryhmässä
- osaa ilmaista ajatuksensa sanallisesti ja visuaalisesti

Teemaopintojen arviointikohteet

Syventävissä opinnoissa arvioidaan opiskelijan osaamista ja opinnoissa edistymistä edellä eriteltyjen kriteerien mukaan. Lisäksi teemaopinnoissa edellytetään ja arvioidaan myös seuraavia itsenäistä työskentelyä, osallisuutta ja vaikuttamista edellyttäviä valmiuksia.

Itsenäisen työskentelyn valmiudet

Opiskelija

- osaa hyödyntää luovasti ja syvällisesti yhteisten opintojen aikana omaksumiaan taitoja ja tekniikoita
- omaa valmiudet itsenäiseen taiteellisen työn jatkamiseen ja kehittämiseen
- pystyy perehtymään valitsemaansa kuvataiteen tematiikkaan ja sen edellyttämiin visuaalisiin ratkaisuihin itsenäisesti
- ottaa vastuuta omista taiteellista tavoitteistaan
- osaa suhteuttaa oman työskentelynsä ryhmän tavoitteisiin

Oman taiteellisen työn arviointi

Opiskelija

- osaa reflektoida omaa taiteellista prosessiaan ja oppimistaan
- osaa asettaa oman työnsä taiteen yleisempään kontekstiin
- osaa esittää omaa työskentelyään sekä suullisesti että kirjallisesti ja ottaa vastaan palautetta
- osaa arvioida kehitystään omassa taiteellisessa ilmaisussaan

Näyttelytyön arviointi

Opiskelija

- kykenee luomaan näyttelytyön kannalta mielekkään ja laadukkaan näyttelykokonaisuuden
- kykenee esillepanossa ottamaan huomioon tilalliset, temaattiset ja kontekstuaaliset suhteet
- kykenee refleктоimaan ja taltioimaan työskentelyprosessia portfolioon
- kykenee suunnittelemaan ja huomioimaan näyttelyn edellyttämän muun toiminnan

Teemaopintojen lopuksi opiskelija saa visuaalisten taiteiden yleisen oppimäärän opintojen päättötodistuksen. Syventävien opintojen viimeinen opintokokonaisuus voi pitää sisällään esille pantavan näyttelytyön ja siihen liittyvän kirjallisen työn.